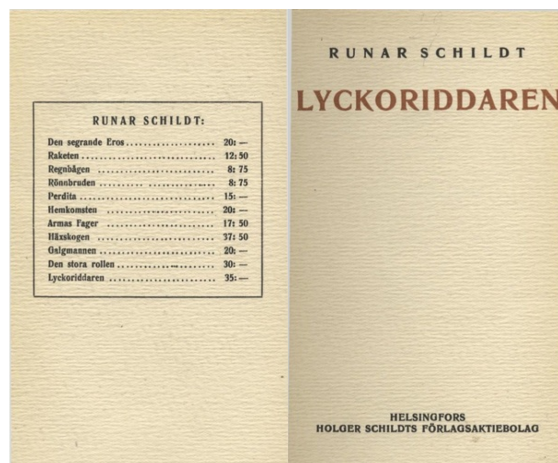

RUNAR SCHILDT

LYCKORIDDAREN

SKÅDESPEL I FEM AKTER

HELSINGFORS HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har hämtats från **Nationalbiblioteket i Helsingfors**. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i april 2014 av Bert H.

Generalkonsul Gustav Berner.

Fru Anna Berner, hans hustru.

Fru Gerda Bruun,

Grevinnan Betsy Lkuwen, J deras barn.

Hans,

Greve Erik Leuwen, ryttmästare vid ett husarregemente.

Fröken Emilie Wiese.

Pinerolo, minister de Vries, »

Doktor Stekan Irben, legationsråd Heda, > de maktcrä

Montgomerie, legationssekreterare Fröken Jessie May, maskinskriverska överportiem på Hotel Esplanacle.

Damer och herrar ur societeten.

En tjänsteflicka, en vaktmästare, en piccolo.Rökrum hos generalkonsul Berners. Brett, utbyggt fönster till v&nster, dfirinvid grupp av bekväma möbler. Dörr i fonden förmak) och till höger (salong). Mitt pä golvet ett

stort bord med tidningar, tidskrifter o. dyl.; framför bordet två klubbstolar. Vid högra väggen divan med turkisk schal. Småbord med rökutensilier och likörbricka.

Dämpad belysning; dansmusik bakom scenen. Herrarna i frack med ordnar damerna i stor toalett.

I förgrunden till vänster stå Pinerolo, de Vries och Heds med var sin nytända cigarr. I bakgrunden Hans Berner och en annan ung herre, ivrigt flirtande med en ung flicka.

pinerolo:

Det var en utmärkt middag. Både maten och vinerna var förträffliga.

vries:

Åjoo, så där lagom. Burgundern serverades kall och det är en synd mot den helige ande.Jag kan inte finna att den var för kall. vries:

Den var iskall. Och placeringen vid bordet, tycker ni inte den var ganska egendomlig?

PINEROLO rycker på axlarna:

Kära kollega, om den saken kan man ju alltid tvista. För att inte förlora humöret skall man tänka som Bismarck. Han sade en gång till sina avundsmän vid hovet: Mig kan herrarna placera var som helst, för där jag sitter är alltid hedersplatsen.

vries:

Fi donc, Pinerolo, det är dålig ton att citera Bismarck i våra dagar. Ni lever för mycket i det förflutna.

pinerolo:

Gör jag? Kanske det, men var inte det gamla med Bismarck och allt betydligt bättre än det nuvarande?vries:

Det kan jag inte inse. Och jag inser inte heller — jag upprepar det! — jag inser inte heller varför Cyon i dag skulle föra värdinnan till bordet.

pinerolo:

Han är ju så gammal att det faller av sig självt.

vries:

Han är så gammal att han faller av sig själv, var det inte det ni ville säga? Men han har varit bjuden hit flere gånger förr, medan till exempel ni och jag är här för första gången. Jag anser mig ha rätt att vara en smula förvånad.

pinerolo:

Unna Cyon all den lilla glädje han kan få. Han har det nog inte så roligt hemma, och han är i alla fall en hederspascha' och en trohjärtad gammal fårskalle.

vries:

Han är mer än så, han är mogen för Nationernas Förbund.Vries, ni har ett grymt och blodtörstigt hjärta.

vries:

Och det där med hans trohj ärtenhet, det är bara spegelfäkteri. Han är en gammal räv. Har ni sett hans nya privatsekreterare?

pinerolo:

Nej. Men det är alltså en dam, efter vad jag kan förstå.

vries:

Nåå — dam vet jag inte precis om man kan säga, men kjolar har hon ju på sig, förstås. Jag var i tisdags på en middag, blandad kompott, i högsta grad. Där satt hon på min vänstra sida — ja, jag överdriver inte, hon satt faktiskt på min vänstra sida! Efteråt kom värdinnan och förklarade att hon på sina bjudningar aldrig fäste sig vid rang och dylikt, utan bara tänkte på vilka som möjligen kunde ha det trevligt tillsammans.HEDA

plötsligt:

Trevligt — oli!

PINEROLO

skrattande:

Vaknar ni, Heda?

vries:

Det lönar inte mödan, Heda.

pinerodo:

Var det så mycket trevligare i Bolivia, vasa?

hed a:

Oh! --- Bolivia , . . Försjunker åter i letargi.

PINEROEO sätter sig till väuster:

Säg mig, min käre Vries, känner ni närmare till vårt värdfolk?

VRIES

följer hans exempel:

Inte mycket, men en del tar man ju alltid reda på innan man lämnar sina kort hos nya människor. Åtminstone gör j a g det.Jag litar fullt och fast på Montgomerie. Om han en gång umgås i ett hus, så kan man vara övertygad om att det är all right. Han är ju den korrektaste bland de korrekta.

vries:

Han tycks ha utnämnt sig själv till något slags etikettens överstepräst och formernas väktare.

PINEROtO:

Han är en ovanlig ung man, Vries, och ni borde vara tacksam att ha en sådan medarbetare. Han är som unga män var i min ungdom. Typen dör ut, tyvärr. Nåja, i alla fall var det han som rekommenderade familjen Berner för mig. Själv kände jag dem helt flyktigt när jag gjorde min visit. Generalkonsuln är mycket rik, inte sant?

vries:

Så heter det. Med en snabb rundblick. Och så ser det ju ut.Han är en mycket sympatisk man, tycker jag. Hans fru däremot —

vries:

Hon har flugan på aristokratien och på oss från diplomatiska kåren. Jojo, det är nog hon och inte han som ger de här middagarna.

pineroeo:

Äldsta dottern, fru — fru —

vries:

Fru Bruun.

pinerolo:

Javisst, fru Bruun, hon är änka, inte sant?

vries:

Jo, hon lär ha förlorat sin man efter ett kort äktenskap. Han var bruksägare och blev * mördad av kommunister eller bolsjeviker eller vad det där packet hade klistrat för en etikett på sig.Förvånansvärt att hon inte har gift om sig. Det är en charmant kvinna.

vries:

Charmant — säger ni det? Jag tycker hon verkar kall och inbilsk, och så rids hon tydligen av feministiska och kvasimoderna idéer. Efter mannens död blev hon folkskollärarinna. Kan man tänka sig!

pinerolo:

Det var originellt. Men de nordiska kvinnorna, de är ju så där.

vries:

Inte alla. Se bara på systern, Ulla grevinnan Leuwen. Hon är varken nordisk kvinna eller kvinnosakskvinna, hon är helt enkelt kvinna.

PINEROLO:

För mig är hon en smula — hm, väl burschikos.Än sen, Pinerolo, hon har elden, hon har

den lätta elden. Smackar diskret, kutpper med fingrarna. pau». Pinerolo!

PINEROLO:

Ja?

vries:

Ni som har den oskattbara förmånen att kunna anteckna er fru som absente — skulle inte ni, när ni härnäst ger en liten middag i er ungkarlsvåning, göra er själv och oss andra den tjänsten att invitera — Cyons privatsekreterare? Jag tror det skulle löna sig, ja, jag har bestämda skäl att anta det.

pinerolo:

Ni är en gammal Ravaillac, käre Vries, det är vad ni är.

vries:

Och ni, min bästa kollega, är en falsk vän.För att jag inte strax är färdig att rycka ifrån den fattige Cyon hans enda lamm. Det tycker jag är hårt av er. För resten har jag ännu inte sagt nej. Jag skall tänka på den där kärleksmåltiden.

vries:

Det är inte bara det. Jag har en annan, viktigare orsak till missnöje.

pinerolo:

Ni gör mig verkligen bedrövad, Vries. På vilket sätt har jag kunnat såra eller förfördela er?

vries:

Leta bättre i ert samvete. Eller är det en sådan skräpkammare att ni inte mera hittar någonting där?

pinerolo:

Ni måste uttrycka er en smula tydligare.VRIES

tiger med trumpen min.

PINEROLO:

Å, seså.

vries:

Det bjuder mig emot att nödgas gå till uppriktigheter gentemot en person som jag har räknat bland mina vänner, men det tycks inte kunna undvikas, paus. Ert land är vackert, Pinerolo, och ert vackra land har en ovanligt vacker orden. Peter-Paulsorden.

PINEROLO

besvärad:

Javisst.

vries:

Jag har ofta haft tillfälle att beundra den — på avstånd. På ert eget och mina kollegers bröst. De flesta har den.

pinerolo:

De flesta — det är en stor överdrift.

vries:

De flesta av dem som jag bör jämföra mig med.Men käre vän, oss mandariner emellan behövs väl ingen förställning. Ni vet ju hur det går till när ordnar delas ut.

vries:

Jag vet det, och just därför anser jag mig ha rätt att känna mig sårad och till-bakasatt. När jag för en tid sedan återvände från min lilla tripp till kontinenten — vad är det första jag får se? Peter-Paulskrascha-nen på Cyons flottiga bieder meier fr ack! Cyon kommendör av första klassen! Varför inte storkorset med detsamma?

pinerolo:

Min bäste Vries, han formligen extork-v e r a d e den av mig. Jag skulle aldrig ha fått någon ro, varken i detta livet eller i det kommande, om jag inte hade skaffat honom Peter-Paul.

vries:

Där ser man — hänsynslösheten belönas, men gammal vänskap, oräkneliga tjänster, värdefulla upplysningar, dem ringak-tar man, dem glömmer man. Var har vi inte mötts och haft det trevligt tillsammans, ni och jag! Tänk efter: Madrid, Konstantinopel, Brüssel, S:t Petersburg, och nu här. Jag tillstår, det har tagit mig djupt att ständigt bli förbisedd.

PINEROI.O

svagt:

Men ni har ju vår Lazarusorden ... vries:

Den ja, den smulan från rikmannens bord. Jag ångrar att jag skaffade er den vackra våningen här i staden. Jag hade mycket besvär för den sakens skull.

pinerolo:

Men Vries, jag svär att jag vid flere tillfällen gjort allt som står i min förmåga för att skaffa er —

vries:

Spara era meneder för kommunikéer och officiella dementier, på mig biter de inte. Jag vill se resultat för att tro.Hur kan ni, Vries!

BETSY

in fr&n höger:

Herr Heda, var håller herr Heda hus? HEDA

rycker till, reser sig:

Här, madame. Jag är här.

betsy:

Er fru söker er, det var någonting hon ville fråga er om. Hon dansar som bäst med min man.

heda:

Min fru — oh! ut »m höger.

BETSY

går mot bakgrunden:

Är du en artig vicevärd, Hans? hans:

Det betyder väl att du själv vill ha en cigarrett.Tror ni Heda hörde vårt samtal om värdfolket och Cyon och så vidare?

vries:

Det gör absolut ingenting. Allt vad han hör, glömmer han inom fem minuter, och för resten säger han aldrig någonting annat än: oh! Nej, han är ofarlig.

PINEROLO:

Det var fasligt vad han har blivit gammal och skallig där borta i Bolivia.

vries:

Ja, på den hjässan växer numera ingenting annat än horn. Men de är så mycket bastantare i stället.

BETSY

kommer fram, en smula v&rdslöst slängande med sin cigarrett.

Pinerolo och Vries resa sig:

Är det verkligen roligare att röka cigarr än att dansa?

pinerolo:

När man har hunnit till mina år —betsy:

Å, det är inget skäl. Nu för tiden är alla människor unga

vries:

De nyaste danserna med synkoper och allt det där, det är för svårt för mitt stackars huvud.

betsy:

Man skall inte dansa med huvudet, utan med kroppen. Man skall känna det på sig.

vries:

Javisst, ja, man skall känna det på sig. Någon gång gör jag det. Någon gång dansar jag verkligen, men då skall det vara mindre golvyta och färre åskådare än här.

BETSY

skrattande:

Ministern menar att det skall vara chambre séparée?

Pinerolo höjer ogillande ögonbrynen, Vries skrattar ett kurrande skratt.

vries:

Gärna det, fru grevinna, gärna det.Det är ju inte alls svårt. Får jag lära er?

Kastar bort cigarretten. Vi Övar OSS här tills det

går riktigt bra, så stiger vi in i salongen och slår alla med häpnad.

Montgoraerie in från höger.

VRIES

står i beråd att lägga armen om Betsys liv, men möter Montgomeries korrekta, kritiska ansikte och låter armen sjunka:

Mitt hjärta blöder, men wienervalsen var nog min slutstation.

betsy:

Det var skada.

montgomerie:

Stör jag? Det var inte min mening. VRIES

surt:

Ni stör inte alls, Montgomerie. Ni kommer som efterskickad.

PINEROI.O:

Kanske ni vill träda till där vi gamla måste resignera.Får jag lov, grevinnan?

betsy:

Tack. Tiu ministrarna. För resten blir det bridge därborta i min fars arbetsrum, ifall herrarna är roade av det. ut tm höger jämte Montgomerie.

FRU BERNER

beskäftigt in i fonden, följd av en tjänsteflicka:

Hans! viskar: Där står ministrarna och

ingen människa tar hand om dem. Det är då också märkvärdigt att pappa måste springa till telefonen just nu. Var håller Gerda hus, hon kunde verkligen bjuda till lite mer.

Kommer fram med ett soligt leende. Får det loV att

vara litet mera kaffe?

pinerolo:

Nej, jag tackar.

fru berner:

Eller behagas det vichyvatten? vries:

Tack, vi är redan försedda.Är det ingenting jag kan göra för herrarna?

PINEROLO

bugande:

Absolut ingenting.

vries:

Vi har det alldeles förträffligt. fru berner:

Min man kommer genast. Det är så förargligt med telefonen, alltid är det någonting viktigt när man minst önskar det. Jag bad honom stänga av den, men han var envis.

pinerolo:

Jag känner till det där. Bitti och sent ringer det. Man lovar sig att nästa gång kasta luren i väggen, men man gör det inte.

fru berner:

Nej, man gör det inte. p»us. Ibland får man ju också angenäma budskap. Nyss, till exempel, ringde doktor Irben och anmäldeatt han kommer om en stund. Vi hade redan uppgivit hoppet att få se honom här, han är ju så förfärligt upptagen.

VRIES

torrt:

Han lär vara det.

pinerolo:

Han är en ovanligt framstående ung man. Därför lassas allting på hans rygg.

fru berner:

Ja, jag har hört det. Det är s å roligt att

han fick tid att komma. Paus. Fru Berner småler än mer älskvärt, skrider vidare och försvinner till höger. Tjänsteflickan har sysslat med koppar och glas, går ut i fonden med sin bricka.

VRIES!

Det är rent av löjligt att se vad det på senare tider görs för en affär av Irben. Han behandlas som om han vore den utlovade parakleten.

pinerolo:

Han är nog inte riktigt i min smak, men en förbaskat skicklig karl är det, Vries. Aven tillfällighet har jag kunnat följa med några trassliga saker som han har haft om hand, och jag får säga att de blev elegant klarerade.

vries:

Mig går han på nerverna, den där Ma-chiavelh i västfickformat.

pineroeo:

Har ni hört att han är påtänkt till minister i London — direkt och tvärs över all anciennitet?

vries:

Ja, vad är inte möjligt efter 1914, som ni själv brukar säga. Minister i London, en karl som ingen människa vet var han kommer ifrån, utom möjligen hans pappa och mamma.

PINEROLO

suckar:

Ja, det var ju lättare och tryggare förr. Blev någon utnämnd till någonting, så slog man bara upp i Almanach de

Gotha och i adelskalendrarna. Man visste på förhandmed vem man fick att göra. Nu, gud bevare oss ... Det är som Edward VII en gång sade till mig i Sandringham —

HEDA

in fr&n höger, till Vries:

Madame Cyon ropar på er. Bridgen börjar,

vries:

Vik hädan! Jag spelar aldrig mera bridge med madame Cyon.

heda:

Oh! Varför inte det? Hon spelar mycket bra.

vries:

Hon spelar bra, men hon skriver för bra. Härom dagen tog hon och hennes partner två betar på mig, två simpla betar i fem, och med det som utgångspunkt skrev hon i protokollet en stapel av siffror, hög som Babels torn.

pinerolo:

Jag känner till det där.En fullständig apotekarräkning, mina herrar. Och likadant hela kvällen. Nej, med henne spelar jag aldrig mer, det gav jag mig ett heligt löfte på.

heda:

Varför skriver hon så många siffror?

VRIES

ilsket:

För att det är svårt att representera ett land med deprecierad valuta.

heda:

Deprecierad valuta? Oh!

BERNER

kommer hastigt fr&n fonden:

Ursäkta, mina herrar, jag blev en smula uppehållen. Hans! Du är ouppmärksam,

alla glas står tomma. Hans serverar likör. Berner, Pinerolo, Vries och Heda sätta sig till vfinster.

HEDA

plötsligt, vänd till Berner:

När var det baron skulle resa till Aix-les-Bains?BERNER

betraktar honom förbluffad:

Menar — menar legationsrådet mig? heda:

Ja, när reser baron till Aix-les-Bains? VRIES

puffar Heda i sidan, viskar:

Det var i går ni var på middag hos baron Danckwardts, Heda. I dag är ni hos generalkonsul Berners.

HEDA

mumlar:

Oh! Pardon! Högt. När reser generalkonsuln till Aix-les-Bains?

berner:

Jag ämnar över huvud taget inte fara till Aix-les-Bains.

hed a:

Oh! inte det. Försjunker åter i sig själv.BERNER

till Pinerolo:

Jag blev bortkallad just när ministern ämnade berätta en intressant historia. Det var om Frans Josef och kronprins Rudolf.

PINEROLO mycket intresserad:

Alldeles riktigt, det gällde Mayerling-dramat. Tack vare lyckliga tillfälligheter är jag en av de sju eller åtta personer i Europa som någonsin har känt sakens verkliga förlopp.

VRIES:

Och de sju andra är döda.

PINEROLO med rynkad panna:

Hur vet ni det?

VRIES:

Jag kände det på mig.

pinerolo:

Ni har en giftig tunga, min bäste Vries. Ni bör svalka den i en mild likör. Tömmersitt glas. Alltnog, för att ge historien dess rätta relief, måste vi börja med kejsarinnan Elisabeth. Hon var född hertiginna i Bayern, inte av Bayern, och det blev hennes livs tragik.

berner:

Förlåt att jag avbryter, men jag är inte tillräckligt inne i de här frågorna. I Bayern och av Bayern, kunde det göra en sådan oerhörd skillnad?

pineroi.o:

Enorm! Det är samma skillnad som mellan en bataljon och ett regemente, eller mellan en kvartett och en symfoni. Det var således i viss mån en mésalliance Frans Josef gjorde då han förmälde sig med henne. Redan från början fick hon . . . Berättar ivrigt vi-

darc. Gerda och greve Leuwcn in fr&n höger.

GERDA!

Ge mig ett glas vatten, är du snäll, sätter sig i divanen till höger. Tack.LEUWEN

sätter sig bredvid benue:

Du dansar förbaskat bra, Gerda, nästan lika bra som Betsy.

gerdä:

Bara nästan? Det var en dålig komplimang. Men jag tycker om dig för att du är ärlig.

leuwen:

Ärlig — det är väl det minsta.

gerda:

Säg inte det. Kanske var det det förr, numera är det i alla fall ganska sällsynt. Men dessutom tycker jag om dig för att du håller på ditt eget. Man skall hålla på sitt eget, sin egen hustru, sina egna barn, sitt eget land, sitt eget regemente —

LEUWEN

slår sig på sina hallonröda byxor:

Det vete tusan att jag gör. Du borde se min skvadron, Gerda, det är så man nästan får tårar i ögonen. Det är den jämnaste ihela regementet, inte bara till storleken, utan också till färgen. De är som doppade i samma färgpyts allihop, det enda som varierar lite är stjärnorna i pannan.

GERDA

vagt:

Har — har de stjärnor i pannan?

LEUWEn:

Javisst. Bläsar

gerda:

Ack så. Du talar om hästarna, och jag, ser du, jag tänker alltid först på människorna.

leuwen:

Karlarna, de växlar ju från år till år, och man vet aldrig riktigt var man har dem. Många av dem lär vara ett fördömt bolsje-viksällskap. Annat är det med hästarna, dem hinner man lära känna riktigt grundligt, och i många av dem är jag alldeles förbannat förtjust. Pollux till exempel, genast när man kommer in i stallet — Fortatter ännu

en stund.FRU BERNER

hastigt iu från höger, strålande till Vries:

Seså, ministern, nu börjar bridgen. Madame Cyon har talat om alltsammans för mig: ni är en passionerad bridgespelare, fast ni av artighet och falsk blygsamhet håller er undan.

VRIES

reser sig. förtvivlad i

Men jag försäkrar, madame —

fru berner:

Här hjälper inga men. Vill ni vara god och ta min arm, jag skall visa vägen.

vries:

Och vem — vem blir det mer? fru berner:

Madame Cyon föreslog herr Heda.

vries:

Utmärkt. Fattar Heda i frackuppslaget. Heda,

ni följer med. Jag släpper er inte.Bridge? Oh! Följer fru Brmtr och Vries ut till höger.

PINEROtO

till Berner:

Med er tillåtelse — det här spelpartiet vill jag gärna se på, en stund. Det blir en intressant kraftmätning, ut tui höger.

berner:

Gerda —

GERDA

reser sig:

Ja, pappa?

berner:

Vill du inte vara snäll och gå ett slag åt kökssidan och se till att allt är som sig bör? Mamma har för många ministrar omkring sig för att hinna tänka på det materiella.

gerda:

Gärna. Går mot bakgrunden. I förbifarten förebrående tili herrarna. Därute sitter så många unga damer som gärna vill dansa. Skall de verkligen vänta förgäves? ut i fonden. Leuwen

bjuder upp den unga damen och för henne ut till höger; den unga herrn följer dem.Hans! Ugre. Du skall inte dricka mera i dag.

HANS

försöker anta en värdig hälltiing:

Vad i herrans namn, pappa, jag är ju spiknykter.

berner:

Seså, den saken kan jag bättre bedöma.

Går mot fonden. Hans tänder med kränkt uppsyn en cigarrett och slår sig ner i en av klubbstolarna.

EMILIE WIESE

in i fonden :

Å, där är ju Gustav. Jag ville bara säga adjö i all tysthet.

berner:

Nej, det tillåter jag absolut inte. Variör i all världen skulle Emilie gå så tidigt?

EMILIE WIESE:

Jo, jag känner mig inte riktigt bra — här är så varmt — och så många irämmande människor. Gustav vet att jag inte passar och inte trivs på stora bjudningar med många nya ansikten.Tror Emilie att jag gör det?

EMILIE wiese:

Neej, det vet jag förstås, men det måste väl vara ändå. Hastigt. Ja, det säger jag inte för att klandra — någon. Det var dumt av mig att komma, jag borde ha sagt nej från början, ja, förlåt, Gustav vet hur jag menar det.

berner:

Var lugn, jag missförstår ingenting.

EMILIE wiese:

Adjö, Gustav. Och tack — i alla fall. berner:

Godnatt. Jag skall genast säga till om bilen.

EMILIE wiese:

Nej tack, det skall Gustav inte göra. Nej nej, det är mitt allvar, jag vill g å hem, alldeles ensam. Det är ett sådant underbart väder med rimfrost och stjärnor och nymåne. Jag vet ingenting vackrare än det. Fram tmHans. Adjö, min gosse. Hälsa Gerda och Betsy, jag vill inte störa dem nu. stryker med

handen över lians hår.

HANS

buttert:

Adjö, tant Emilie.

Emilie Wiese ut i fonden, följd av Beruer.

BETSY

in från höger, mycket echaufferad, fläktar sig med en solfjftder:

Vem var det som gick när jag kom in? hans:

Tant Emilie. Hon bad om sin vördnads-fulla hälsning till dig.

betsy:

Varför gick hon så tidigt?

hans:

Det vete fan. Jag sörjer henne inte. betsy:

Hon är ju en småfjollig nucka, men egentligen har hon alltid varit jädrans hygglig mot oss alla.Isch, ja, på sätt och vis, men jag kan inte tåla att hon kladdar om en och klappar en så fort hon kommer åt.

betsy:

Du är som mamma, hon tycker inte heller om tant Emilie.

hans:

Hm. Mamma har en särskild orsak att inte göra det.

betsy:

Du menar att tant Emilie en gång för många år sen var kär i pappa. Det har jag vetat länge.

hans:

Hon är det ännu. Man ser det tydligt när hon står och tittar på honom i smyg och tror att ingen annan märker det.

BETSY fnissar:

Nej så skojigt! Det skall jag börja ge akt på hädanefter.Och vet du vad som är det allra galnaste, vitkar. Pappa var också kär i henne, och det så illa att han absolut ville skilja sig från mamma och gifta sig med Emiliechen.

betsy:

Ä, du pratar!

hans:

Mamma har själv berättat hela kakan för mig.

betsy:

Kan man tänka sig — pappa, den beskedliga kraken! Och oss barn — vad tänkte de göra med oss?

hans:

Pappa erbjöd sig att ta Gerda på sin del, dig ville han med varm hand skänka åt mamma. Jag var ju ännu inte med på gale-jan den gången.

betsy:

Jo, det var mig en skön historia! Och mig ville han naturligtvis ge bort. Gerda,hon kunde redan då, hon. Men hur kom det sig att det aldrig blev någonting av?

hans:

Bästa grevinnan, ett rep har alltid två ändar, och i andra ändan av det här repet stod mamma och höll emot av bara tusan. Man går inte så där utan vidare från hus och viv, det materiella skall också ordnas. Mamma högg till med en summa, en tillräckligt stor summa —

betsy:

Jaså, på det viset.

hans:

Tja, så mycket pengar ägde pappa över huvud taget inte på den tiden, enligt vad jag kan förstå. Vad var där vidare att göra. Finis — schluss. Farväl, min bleka mö.

BETSY

betraktar honom nflrmare:

Hör du Hans! Du är inte riktigt nykter, min gubbe lilla.HANS

djupt kr&nkt:

Det är tacken för att man berättar viktiga saker för dig.

BETSY

pickar honom skrattande i tinningen:

Hans, Hans, hur står det till därinne? Dina ögon ser ut som sardiner i olja.

hans:

Skall hon säga, som drack fyra glas champagne till middagen och gud vet hur mycket madeira. Det såg jag tydligt med mina sardinögon.

BETSY

lutar sig bakåt i stolen, småler:

Nåja, än sen. Jag har faktiskt en liten, liten sticka, och när jag dansar så blir jag så härligt yr. Det är gudomligt att vara här igen, att se någonting och vara med om någonting. Erik borde ha en veckas permission varje månad.

hans:

Är det så jäkligt där borta i ert Kr åkvinkel?Om det är! Vet du vad, ifall jag då, i rättan tid, hade fått veta att regementet skulle flyttas till den där hålan, så hade jag aldrig gift mig med Erik. Tror jag nästan.

hans:

Nånå, Betsy, tänk på de röda byxorna och sporrarna, och kom i håg hur få grevar det finns här i landet.

betsy:

Ja, det är sant.

hans:

Snäll är han dessutom, så jag tycker du borde vara nöjd.

betsy:

Du tar då också allting på allvar. Erik är nog bra, och jag tänker inte överge honom. Men Maggie och Bena och jag har beslutat uppvakta krigsministern och fordra att regementet flyttas tillbaka till huvudstan. Oss tre kan han inte stå emot.Det beror på om han är svag för könet. betsy:

Hör du Hans, nu ska du inte bli oanständig

hans:

I alla fina gamla romaner står det till exempel så här: »Markisen var en hängiven beundrare av könet». Då måtte väl jag kunna få säga det.

betsy:

Pyttsan, du läser aldrig böcker, varken gamla eller nya. En gång läste du en som hette Farbror Frans, och den talte du om i

tre år. Montgomerie blir synlig i dörren till höger. Meil

nu är det på tiden att du går och dansar med de fulaste damerna.

Hans motvilligt ut till höger. Montgomerie närmar sig.

betsy:

Finns det någon god människa som vill ge mig ett glas cointreau? Jag är för lat att stiga upp. Tack, herr Montgomerie. Vill ni inte sitta ner?MONTGOMERIE sätter sig bredvid henne:

Med största nöje.

betsy:

Syntes doktor Irben till där ute?

MONTGOMERIE:

Doktor Irben? Nej. Väntas han hit i dag?

betsy:

Han kunde inte komma till middagen därför att han hade blivit kallad till sin minister i någon viktig angelägenhet. Men han lär ha lovat komma senare.

MONTGOMERIE:

Så.

betsy:

Känner ni doktor Irben — jag menar närmare?

MONTGOMERIE:

Man kunde säga att jag både känner och inte känner honom närmare. I varje fall har jag sett honom redan för många år sen, då vi båda ännu var studenter.Han är en intressant och ovanlig människa, tycker ni inte det?

MONTGOMERIE:

Särdeles ovanlig, i flere avseenden. betsy:

Ni tycker inte om honom, märker jag.

MONTGOMERIE:

Man varken kan eller behöver tycka om alla människor.

betsy:

Det är någonting romantiskt med Irbens utseende. Han ser ut att kunna begå ett brott.

MONTGOMERIE:

Ett brott?

betsy:

Ja, jag menar naturligtvis ett stiligt brott, att mörda av svartsjuka eller någonting i den stilen. Ni vet nog vad jag menar.

MONTGOMERIE;

Jag hoppas det. Men förlåt mig, grevin-nan, var det bara för att tala om herr Irben ni bad mig sitta ner? Det tycker jag är hårt och orättvist.

betsy:

Nej, för all del, jag bryr mig inte ett dugg om Irben. Vi skall tala om någonting annat.

Flyttar sia arm sA att den kommer att snudda vid Moutgo*

merieshand. Kan ni inte berätta någon rolig historia?

montgomerie:

Tyvärr — nej. Den saken måste jag överlämna åt minister Pinerolo, han är en mästare på Området. Förvissar sig om att Ingen Iakttar deiu; smeker Betsys arm; hou lAter det ske utan att förändra

en min. paus. Träffar jag er i morgon på middagen hos mister Burney?

betsy:

Mister Burney? Nej, honom känner jag knappast, jag vistas ju så sällan här numera. Bara när min man har permission.

montgomerie:

Bara då? Det var skada. Har ni aldrig själv permission?BETSY skrattar:

Åjo, ibland. Men jag har tänkt att det borde bli lite oftare hädanefter.

MONTGOMERIE

trycker hennes hand:

Det hoppas jag också. Om ni tillåter det. betsy:

Hoppas får man alltid, men om det tjänar till någonting — det återstår att se.

Drar sin hand ur Montgomeries. Mill 111 Bil.

MONTGOMERIE

ser upp, lyssnar:

Javisst. Sporrarna.

Leuwen in fr&u höger.

BETSY mycket högt:

Säg herr Montgomerie, har ni tänkt gå på festen för de ryska flyktingarna i övermorgon?

MONTGOMERIE:

Eventuellt, om jag får tidVi går ju dit, Erik, inte Sant? Trutar med munnen. Det är så förfärligt synd om de ryska

flyktingarna, de har varken något fosterland eller pengar eller någonting.

leuwen:

Ja, och så är det min sista permissionskväll. Musiken börjar på nytt. Vill du dansa med mig, Betsy?

betsy:

Käraste vännen, dig har jag alla dagar, herr Mohtgomerie ser jag ett par gånger om

året. Montgomerie reser sig, Betsy likaså. De gå ut till höger. Betsy ger i förbifarten Leuwen en klapp på kinden.

Sök tröst, min gosse, men inte i glaset, för då blir du oregerlig.

Leuwen tömmer ett glas likör, gnolar dansmelodien, försvinner genom dörren till höger. 8cenen står toip några ögonblick. Gerda in i fonden; nfistan samtidigt kommer Irben från höger.

GERDA

med en hastig rörelse av överraskning; sedan raljant högtidligt :

Godafton, doktor Irben. Mycket välkommen.IRBEN i samma ton

Godafton, fru Bruun. Beklagar att jag

kommer så sent. Kysser hennes hand.

gerda:

Vi hade nästan uppgivit hoppet att få se er här i kväll. Ert telefonbud kom som en angenäm överraskning.

irben:

Det är ledsamt att inte kunna förfoga över sin tid som man ville.

gerda:

Javisst. Arbetets slav. Statens trogne tjänare. Ni har vår absolution.

irben:

Hur står det till i dag, fru Bruun? Har sömnen varit god?

gerda:

Min sömn . . .? Först ville den inte komma, men så kom den ändå. Och den var god.IRBEN

växlar ton, lågt:

Ni förkylde er inte? Jag har varit mycket orolig och ångerköpt.

gerda:

Seså, ångrar ni redan? Det gick fort.

irben:

Gerda. . .

gerda:

Var lugn, min herre, jag förkylde mig inte. Jag mår tvärtom alldeles utomordentligt bra. Vet ni vad, på en sådan där bänk i en park har jag inte suttit sedan jag var skolflicka, och det var inte i går det, skall ni tro. Och vet ni en sak till. När jag vaknade i morse, gjorde jag någonting som inte har hänt mig på många år.

irben:

Och det var?

gerda:

Det var bara det att jag sjöng. Hur det kom sig kan jag rakt inte förstå. Kan ni?Nej. Absolut inte.

gerda:

Nej, hur skulle ni kunna det, ni som redan ångrar. . .

Gerda! IRBEN närmar sig:

GERDA

viker undau mot föustret:

Ja ja ja, Gerda är mitt hederliga dopnamn, men det vet jag förut, det behöver ni inte förkunna . .. och ropa ... gång på

gåtlg . . . Vänder honom ryggen, drar gardinen en smula åt sidan, ser ut genom fönstret. Paus. Irben står tätt bakom

henne. Det är alldeles som i går . . . bara vitt och rent . . . bara vitt och rent. . .

Gerda! irben: gerda:

Men ser ni där, där är någonting nytt, någonting som inte fanns i går.Vad då?

gerda:

Nymånen. Vet ni vad vi nu måste göra? irben:

Nej.

gerda:

Ni måste göra så här: säger högtidligt, med

en djup nlguing för varje gäng. Tackar Ödmjukast,

tackar ödmjukast, tackar ödmjukast. Då får man sin käraste önskan uppfylld. Men ni gjorde det inte. Det var mycket illa.

IRBEN

leende:

Jag tror det inte passar mig riktigt bra att — niga.

gerda:

Å, vad ni är fåfäng, ni tänker vart ögonblick på hur ni tar er ut. Ni ser er själv som på en scen, och ni vill alltid inta en tjusig ställning. Jag har märkt det förr. Ni är be-hagsjuk som en . . . som en kvinna i den far-liga åldern. Försök inte neka, jag känner er bättre än ni själv.

irben:

Naturligtvis har ni rätt, Gerda, det har ni alltid.

gerda:

Men nu måste ni straffas. När de stolta knäna inte vill böja sig, så måste ni tuktas på annat sätt. Ni måste högt och klart bekänna er nya tro. Hör nu noga på. »Jag Gerda Gustavsdotter Bruun älskar dig Stefan — Vad hette er far i förnamn?

irben:

Min far? Det vet jag inte.

GERDA

biter sig i lftppen:

Det var sant. Men er fosterfar? irben:

Rudolf. Duger det?

gerda:

Det duger mer än väl. Alltså: Jag GerdaGustavsdotter Bruun älskar dig Stefan Ru-dolfsson Irben. Nu är det er tur.

irben:

Jag Stefan Rudolfsson Irben älskar dig Gerda Gustavsdotter Bruun.

gerda:

Nymånen är mitt vittne.

irben:

Månen är ett dåligt vittne. Månen har en sida som ni inte känner. Som ingen människa får se.

gerda:

Att alltid visa samma sida, det är ju trofasthet. Således är månen ett gott vittne.

Tar hans händer.

irben:

Har du betänkt dig noga? Har du övervägt allt?

gerda:

Jag brukar inte räkna varje slant när jag ger.

irben:

Glöm inte vem jag är. Att jag varkenhar släkt eller vänner eller pengar, att jag bär allt mitt med mig som snigeln sitt hus. Lyckoriddare var det en gång någon som kallade mig.

gerda:

Lyckoriddare — Det är ett vackert namn. Min lyckoriddare.

irben:

Måtte du aldrig behöva ångra dig. Tar

hennes huvud mellan sina hfluder, kysser henne.

GERDA

gör sig l&ngsamt fri:

Nu inte mer. De kan se oss från salongen, och det unnar jag dem inte.

BETSY

in fr&n höger, följd av Pluerolo:

Seså, där är ju rymmaren. Vad viskar man här så förtroligt om?

irben:

Vi diskuterade bara Mendels lag. betsy:

Vad är det för någonting?Jo, det är en lag som gör det möjligt att ni och fru Bruun är systrar.

betsy:

Beror det på en lag? Jag trodde det bara var naturens ordning. Men herr Irben, ni som vet allting, ni måste säga mig vem som har rätt, vi har grälat om en sak under middagen. Heter det Beludschistan, Belud-schistan eller Beludsehistån? Ja, jag menar förstås den här mattan, v isar kokett med foten.

IRBEN

betraktar mnttau:

Madame, i det här fallet tror jag man bör säga Khorasan.

betsy:

Usch vad ni är överlägsen. När jag har så svårt för de där turkiska namnen borde ni inte håna mig utan försöka hjälpa mig. Men här inne har vi en matta som alldeles säkert är från Beludschistan eller Belud-schistan eller vad det må heta. Följ med såfår ni se. Ut i fonden. Irben följer henne motvilligt. Dörren blir halvöppen.

PINEROLO:

Min stackars vän minister Vries har en förfärlig otur i bridgen. Madame Cyon kommer att få en inteckning i hans gods. Jag har aldrig sett maken till siffror.

GERDA:

Tänk det. Jaså, madame Cyon spelar så bra bridge. Det är ju utmärkt.

pinerolo:

Javisst. Paus. En förtjusande fest i kväll. Det var ett stort nöje för mig att få lära känna ett så vackert hem och så många älskvärda människor.

gerda:

Å, nöjet är helt och hållet på vår sida.

pinerolo:

Blomsterdekorationerna i matsalen var alldeles charmanta. Ett sådant överflöd, påden här breddgraden — man skulle inte anse det möjligt.

gerda:

J a, det är ju det med drivhus . .. pinerolo:

Javisst, alldeles riktigt. Orangerierna. p«us. Nu är doktor Irben försvunnen igen, och jag som enkom sökte honom för att berätta en dråplig anekdot, som kommer att roa honom ofantligt. Tyvärr lämpar den sig inte för damernas öron.

gerda:

Det var skada, då blir jag lottlös. Ropar. Herr Irben!

IRBEN

visar sig i dörren 1 fonden:

Ja, fru Bruun.

gerda:

Vill ni inte komma hit när ni har sett tillräckligt på den där mattan. Minister Pinerolo har en rolig historia att berätta för er.IRBEN kommer fram :

Den vill jag inte gå miste om.

Betsy in i fonden, närmar sig Gerda med irriterad uppsyn. PINEROEO

avsides till,Irben :

Ni hade stor framgång med er historia om sakristanen i Pisa, men nu kan jag en som övertrumfar alla tidigare. Ni har väl inte hört om damen i Madrid, som hade en svart tax?

irben:

Nej, det har jag verkligen inte.

pineroeo:

Nej, det är ju också omöjligt, jag fick den historien först i går, med kurirposten, och jag har inte berättat den förrän här i kväll. Alltnog, det var en dam i Madrid, vars man

Var mycket SVartsjuk . . . Viskar fortsättningen i Irbens öra.

BETSY lågt till Gerda:

Du tycks inte unna mig att vara två mi-nuter på tumanhand med Irben. Jag tror du är svartsjuk.

gerda:

Svartsjuk — på dig? Nej, vet du vad, så långt har jag inte kommit.

betsy:

Känner du dig så tvärsäker på honom? Nåja, du har väl medel som inte vem som helst kan anlita. På d e t sättet är det nog ingen konst.

gerda:

Du har visst gått för mycket i stallet på senare tider.. Förr var du åtminstone inte rå.

BETSY

grätffirdig:

Några dagar om året får jag vara här bland människor, och då har du hjärta att förstöra mitt humör. Du är avskyvärd, det

är Vad du är. Hastigt ut tUl höger.

PINEROLO

har slutat anekdoten:

Hahaha — vem annan än min svarta tax — hahaha. Obetalbart, inte sant?IRBEN

skrattar, »Agot mindre hjärtligt:

Förträffligt. Och sådana där glada budskap får ni per kurirpost från er regering?

pineroeo:

Från min regering? Nej, den hör jag nästan aldrig någonting utav, men jag har en god vän vid utrikesministeriet, och han har lovat hålla mig au courant vad nya anekdoter beträffar. Han känner alla bättre kvickheter som cirkulerar i Europa för närvarande. Det finns inte så många som man skulle tro, det gäller att passa på vid de rätta källorna, och i den punkten är han en över-dängare.

Montgomerie in från höger, g&r mot bakgrunden.

irben:

Det är avundsvärt att representera ett stort och mäktigt land som ert. Vi småfolk och nykomlingar får mest allvarsamma underrättelser med våra kurirer.

PINEROEO

chockerad:

Jag trodde ni hade mera sinne för humor,herr Irben. tm Gerda. Jag dansar visserligen inte, fru Bruun, men att få se på dansen vid er sida skulle vara mig ett stort nöje.

Gerda och Pinerolo ut till höger.

MONTGOMERIE

kommer fram:

Doktor Irben.

irben:

Ja, vad är det?

MONTGOMERIE med tonvikt:

Jag har någonting att säga er.

irben:

Nå? Var så god.

MONTGOMERIE:

Det kan inte ske här. Var god sök upp mig i morgon eftermiddag. Det gäller en viktig sak.

IRBEN

betraktar honom:

Förstod jag er rätt, herr Montgomerie: ni har någonting att säga mig?Ja.

irben:

Om det är ni som har någonting att säga mig, så lär det vara er sak att söka upp mig. Jag träffas på min legation alla dagar från tio till tolv, allmän mottagningstid. Efter telefonanmälan kan ni också träffa mig från två till fem. '

MONTGOMERIE:

Det är en upplysning som inte intresserar mig. Formellt kan ni ha rätt, men den här sakens beskaffenhet är sådan att jag betraktar det som er skyldighet att söka upp mig. I ert eget intresse bör ni vara tacksam för en lokal där ingen hör oss.

IRBEN

småleende:

Det här låter mystiskt.

MONTGOMERIE:

Jag är bjuden på middag klockan halv åtta. Således väntar jag er låt oss säga klockan sex i mitt rum på Esplanade — jag hartagit in där igen. Ni har ingen lång väg att gå, mitt nummer är 66, och ni har rummen 48 och 49, skulle jag tro.

irben:

Ni har ett gott minne, herr Montgomerie.

MONTGOMERIE:

Ett mycket gott minne, som ni snart skall få se.

IRBEN fixerar honom :

Så. Ni vill spänna mina förväntningar högt.

MONTGOMERIE:

Ni kommer alltså?

irben:

Kommer? En sådan idé! Det kan inte falla mig in.

MONTGOMERIE:

Jag råder er — inte som er vän, för det är jag inte — jag råder er på det allra bestämdaste att komma.Jag tackar för rådet men tar mig friheten att säga nej.

Paus.

MONTGOMERIE

går Irben tfitt in på livet:

Rien ne va plus, herr Irben. Jag väntar er således i morgon klockan sex. ut

till höger. Irben blir stående orörlig mitt på golvet. GERDA

sakta in från höger, betraktar Irben med växaude oro:

Stefan—hö* re. Stefan! Irben vänder på huvudet. Vad är det, Stefan?

IRBEN

längsamt:

Vad det är? Det vet jag inte än, men jag tror jag såg ett skepp med svarta segel.

Ridå.Andra akten.

Irbens mottagningsrum pä Hôtel Esplanade. Typiskt komfortabelt hotellrum. Dörr till vänster (sovrum) och i fonden (tambur och korridor); pA högra väggen tvä fönster, dir-invid skrivbord med bordstelefon. Till vinster grupp av l&dermöbler kring ett bord.

Halvskymning ute. Bordslampan brinner.

IRBEN

sitter vid skrivbordet, talar i telefoneu. Han har nyss blivit avbruten i brevskrivning, flere fullskrivna ark ligga framför honom och han fingrar nervöst pA en reservoarpenna medan han talar:

Det var mycket älskvärt av greven, men tyvärr måste jag säga nej. Jag har ett arbete att göra färdigt till i morgon, det kan inte uppskjutas längre. — Hotel Phcenix. Jo, jag förstår, men det är mycket osannolikt att jag kan komma ens då. — Jag berom min hälsning — hallå! — hallå! —Jaså, är det grevinnan. — Ja, som jag redan sade till er man, det är tyvärr omöjligt. — Med största nöje, om det bara blir möjligt. —

Tusen tack. Adjö. Lägger ner luren, tänder en cigarrett, stirrar framför sig. Börjar långsamt skriva. Det knackar på yttre dörren i fonden.

IRBEN

otåligt: .

Stig in! Det knackar på inre dörren.Ja, för til-san, stig då in!

GERDA

in i fonden. Hon år klådd i promenadpäls, bår en brokig läderväska och en bukett violer i handen:

Hu! så lejonet ryter i sin håla. För mindre kan man bli rädd.

IRBEN reser sig:

Å, — är det ni!

gerda:

Det förefaller så.

irben:

Hur — hur kommer ni hit?Jag gick in genom svängdörren, sneddade genom hallen, klev steg för steg uppför trapporna. Det var inte alls svårt, och inte alltför högt heller, gudskelov.

irben:

Det var mycket oförsiktigt av er att komma hit.

gerda:

Varför det? Är här kolera i huset eller har ni dynamit i koffertarna?

irben:

Antag att någon såg er.

gerda:

Herr legationsråd, jag har inte mött någon farlig människa, jag har inte frågat portiern och jag har inte ens begagnat hissen. Den enda som såg långt på mig var en judisk provryttare, och hans ögon blev faktiskt lite fuktiga. Men varför skulle han inte tro att jag söker Frau Müller aus Berlin?Gerda, Gerda, vad ni är obetänksam.

gerda:

Oeh ni är en smula ängslig av er, Stefan, och fasligt konventionell — ni som påstår er förakta allt som hör till konvenansen.

irben:

Men ni förstår ju, Gerda, det är inte för min skull, utan för er.

GERDA

med ett stänk av allvar:

Min och er — det trodde jag var samma sak numera.

IRBEN

ser bort:

Gerda, det är så mycket som — Ty»tn«r.

Gerda lägger tin handväska på bordet till vänster, söker rätt på en vas, placerar violbuketten i vasen, som hon ställer på skrivbordet. Irben följer henne oavvänt med blicken.

GERDA

rör flyktigt vid papperen på bordet:

En sådan flit. Viktiga papper förstås Är det en rapport?Ja, på sätt och vis är det en rapport. gerda:

Skall världshistorien återigen vändas på sina stackars skamfilade hakar genom det här?

irben:

Inte världshistorien, men säkert min. gerda:

Privatbrev, alltså?

irben:

Ja.

gerda:

Förmodligen till en dam?

irben:

Ja, till en dam.

gerda:

Och det har ni panna att medge för mig så där frankt! Ni blir säkert svår att hålla inom skaklarna, Stefan. Kanske är det braatt jag inte är en ung och oerfaren flicka. Ar hon vacker, den där damen?

irben:

Mycket.

gerda:

Det till på köpet! Men vänta, när jag har er inom räckhåll, då skall ni få se på annat.

IRBEN

ilår om till djupt allvar:

Brevet är till er, Gerda. Det är inte riktigt färdigt än — men tag det som det är, jag tror det är tillräckligt för att ni skall förstå mig. Tag brevet, Gerda. Och så skall ni gå.

GERDA

utan att låtsa om brevet:

Se se, en sådan artig värd. Han har inte ens räckt mig handen och sagt goddag innan han visar mig på dörren.

IRBEN

kysser hennes hand:

Gör som jag bad er, Gerda.GERDA

sätter sig i soffan :

Först skall jag vila mig en smula och prata bort en stund med er. Seså, ni anses ju vara så ovanligt underhållande.

irben:

Jag har ingen stund att prata bort just nu. Klockan är snart sex, och vid det klockslaget borde jag vara — någon annanstans. Minns ni inte att jag sade det till er i går kväll?

GERDA

nu mycket allvarsam, med ögonen djupt i Irbens:

Jag minns, och det är därför jag är här. paus. Vad ni män är plumpa, vad ni har svårt att fatta. Allt skall sägas så tydligt och klart som en order åt köksan när hon går på uppköp. Du dumma karl, jag är här därför att du inte ringde i morse, som du hade lovat, jag är här för att jag visste att du hade det svårt, för att jag visste att du skrev det där brevet och i det hou reser sig för att jag ville visa dig, att vad det än gäller så står du inte längre ensam.IRBEN

tar henne i sina armar, först tveksamt, sedau hårt, som för att inte falla. Viskande, nästan ohörbart:

Du ... du . .. du . ..

gerda:

Jag har ju sagt att jag älskar dig — vem du än är — var du än kommer ifrån — vart

du än går--------Jag vet så litet om dig, och

ändå tror jag att jag vet allt.

Tystnad.

IRBEN

skjuter henne ifrån sig, meu behåller hennes händer i sina:

Men du har misstagit dig en gång förr, glöm inte det. Du blev inte änka genom din mans död, du var det redan tidigare.

gerda:

Jag var ett barn när jag gifte mig. Jag har lärt så mycket sedan dess. Också att bära.

irben:

Är det säkert?

Ja.

GERDA

fast:IRBEN

sätter varsamt Gerda i en länstol, g&r bort till skrivbordet, river sönder de skrivna arken och kastar bitarna i papperskorgen :

Jag var svag innan du kora, Gerda, nu vill jag sätta hårdare mot hårt. Tar telefonluren. Får jag herr Montgomeries rum. — Tack. — Herr Montgomerie? Doktor Irben ber få meddela er att han inte ämnar infinna sig hos er klockan sex. — Nej, inte senare heller. Farväl. Ringer av.

* GERDA eftersinnande:

Var det klokt?

irben:

Det frågar jag inte efter, jag vet bara

att du är här. Knäböjer vid hennes sida, kysser hennes händer.

gerda:

Då var det kanske inte så bra att jag kom. Hur skall du kunna försvara dig, när du inte ens vet vad ont han vill dig?

irben:

Vill han mig ont på allvar, så får jag tidsnog veta det. Nu vill jag bara höra din röst och se in i dina ögon, dina välsignade ögon ..

Tystnad. Kyrkklockor börja ringa långt borta.

GERDA:

Nu är klockan sex, det ringer till aftonsången. Pau«. Vet du vad jag hör nu? Jag hör Rådhusklockorna i Köpenhamn, så vackra och glada, jag hör klockspelet i Brügge, och Roms alla kyrkor en påskmorgon.

irben:

Snart för jag dig ut i världen, Gerda. Tillsammans med dig vill jag höra många klockor ringa innan allt är slut.

Det knackar på ytterdörren i fonden.

GERDA

rycker till:

Det knackade på dörren. Vem kan det vara?

irben:

Hisspojken med ett telegram, eller något dylikt. Reser sig, Gerda likasi Nej, vänta, det är bestämt vaktmästaren från legationen,de behöver kanske inin underskrift på något papper.

GERDA lyssnar oroligt:

Nu öppnades yttre dörren. Det är ingen springpojke —

irben:

Jag får väl se efter. Men du — gå för säkerhets skull in i mitt sovrum, i fall det är någon som måste få komma in på en minut.

Gerda ut till väuster; hennes väska blir liggande kvar på bordet. Irben tänder de elektriska lågorna i taket; det knackar ånyo, mycket skarpt.

irben:

Stig in.

Montgomerie in i fonden.

IRBEN

bemästraude sin överraskning:

Aha — när inte berget kommer till Muhammed, får Muhammed lov att komma till berget.

MONTGOMERIE:

Jag är naturligtvis mycket ovälkommen, men jag hoppas jag inte stör på annat sätt. Är ni ensam?Som ni ser.

MONTGOMERIE:

Jag tyckte jag hörde röster här inne, men det var väl ett misstag. Andas djupt genom näsan. Här är vår i luften hos er, herr Irben.

IRBEN

vid sitt skrivbord, smeker violbuketten:

Blomsterbutikerna står öppna för oss alla.

montgomerie:

Den doftar starkt, den lilla buketten, nästan som parfym. Paus. ne mäta varann med blicken. Jag skall inte uppehålla er länge, herr Irben. Mitt ärende kan vara uträttat på några minuter, om ni tar ert förnuft till fånga.

irben:

Förnuftet är en flyktig passagerare, det är inte så säkert att det låter fånga sig varje ögonblick.MONTGOMERIE tar fram ett papper ur bröstfickan:

Vad jag önskar är er underskrift på det här papperet.

irben:

Är n i i penningknipa, herr Montgomerie! Vem skulle ha kunnat tro något sådant.

MONTGOMERIE

kallt:

Det gäller verkligen en förbindelse som ni skall acceptera. Ni förbinder er att genast ta avsked från er nuvarande befattning och att aldrig framdeles åta er några offentliga värv eller representativa poster. Till ett gott slut anhåller ni om ursäkt för att ni har nästlat er in i en krets, i en levnadsställning där ni inte hör hemma. Som ni är ovärdig att tillhöra, kort sagt. Ni har bara att tillfoga ort, datum och namn. Här, varsågod.

IRBEN

utan att lAtsa om papperet, med dämpad röst som för att suggerera Montgomerie att tala lägre:

Är galenskap ärftlig inom er familj, herrMontgomerie, eller är det en av de få saker ni inte har ärvt utan med egna krafter förvärvat?

MONTGOMERIE:

Det skall snart visa sig vem av oss två som är galen. Skriver ni godvilligt under, eller måste jag tvinga er till det?

IRBEN

gäckande:

Jag föredrar att ni tvingar mig.

MONTGOMERIE:

Bra. Det skall bli som ni vill ha det. ser sig omkring. Det här kommer att dra ut en smula på längden. Har ni någonting emot att jag sätter mig?

irben:

Hotellstolar är ju inte vidare jungfruliga av sig. Jag skall inte förbjuda er.

MONTGOMERIE

sätter sig till vänster:

Vill ni verkligen försöka upprätthålla denfiktionen att ni inte känner igen mig, herr Irben?

irben:

Min bästa herre, vad tänker ni på! Skulle jag inte känna igen er? Ni är herr Raoul Montgomerie, legationssekreterare vid ett förträffligt lands beskickning, rik, av urgammal adel, välväxt, välklädd, framstående sportsman, en förebild för den gyllene ungdomen.

MONTGOMERIE:

Det är möjligt att ni inte kände igen mig då man i höstas presenterade oss för varann, men efter de ord jag sade er i går kväll, måste ert minne ha vaknat. Seså, gör pinan kort för er själv och teckna under det här papperet. Ni har helt enkelt inget val.

irben:

Det var egendomligt. Jag har ännu aldrig sett en situation där man inte har två eller snarare hundra utvägar att välja på.

MONTGOMERIE:

Ni framhärdar. Nåja, då måste vi gåframåt steg för steg. Slutet blir i alla fall detsamma, ni kommer att kapitulera,

jag vet det bestämt.

irben:

Har ni aldrig hört talas om fästningar som inte gav sig?

montgomerie:

Ni är inte en sådan fästning, bästa herr Irben. Ni hör till dem som ger sig, ni har åtminstone en gång förr i ett svårt läge gett er på mycket skymfliga villkor.

irben:

Till och med om det vore sant — tror ni en människa är oföränderlig? Tror ni det inte kan finnas en klyfta mellan i går och i dag, ocli mellan i dag och i morgon?

montgomerie:

Nej, det tror jag inte. Men hör nu på, herr Irben, jag skall berätta er en liten sannsaga. När jag i höstas blev sammanförd med er, slog det mig strax att ni verkade bekantpå något sätt. Jag hade en förnimmelse av att ha träffat er en gång förr, under helt andra förhållanden, men kunde inte få tag i någon ledtråd. Då jag inte hade någon särskild anledning att intressera mig för er, tänkte jag inte vidare på hela saken. Men så en dag, eller rättare sagt en natt, kort förrän jag skulle resa härifrån på min vintersemester, råkade jag få se er i en situation som plötsligt förde mig på rätt spår. Det var hos Pinerolo, vi spelade poker på en anspråkslös poäng, men när jag såg er handskas med spelmarker och sedlar, kände jag med ens igen er. Ni har lagt er till med ett nytt namn, ert ansikte är visst ganska förändrat, ni kammar och rakar er annorlunda än då, tror jag, men när jag såg er dela ut jetonger och pengar, —ja, kort sagt, jag kände igen er. Den lilla resten av tvivel och oklarhet lyckades jag sedan skingra under min resa. Utan att ni visste om det, ägnade jag nämligen större delen av min ferie åt er, och jag kan inte säga att jag ångrar det.Ni är anspråkslös, herr Montgomerie, eller säker om ett långt liv. Jag skulle verkligen inte anse mig ha råd att ägna flere veckor av min jordevandring åt att utforska ert förflutna.

MONTGOMERIE:

Det är den tredje fasen av ert liv jag nu ser framför mig. Kanske har det funnits många fler, men jag har alltså råkat få se tre av era inkarnationer. Ni har rört er språngvis och i lindrigt sagt olika riktningar.

irben:

Det är inte alla som får reseprogram och passepartoutbiljett- bredvid sig i vaggan.

MONTGOMERIE:

För sexton, sjutton år sen kom jag av en tillfällighet att ligga några terminer vid ett tyskt universitet, närmare bestämt München. Samtidigt studerade ni där på doktorsgraden. Vi blev aldrig personligen bekanta, men jag såg er på avstånd och en vän tillmig kände er från någon förening. Den vännen sökte jag upp nu under min resa, och han gav mig några värdefulla upplysningar om er. Ni var en förmögen mans fosterson och hade det ekonomiskt sorgfritt, ja ni kunde till och med roa er ganska tappert och höll er med en mycket vacker älskarinna —

irben:

Är jag en ny Goethe, att man intresserar sig för mina ungdomsförbindelser och mina tvättnotor?

MONTGOMERIE:

Men så inträffade plötsligt en stor förändring i era levnadsförhållanden. Min vän var inte säker på detaljerna, men han trodde sig ha hört att er fosterfar oväntat dog utan att ha gjort något testamente till er förmån, så att förmögenheten tillföll avlägsna släktingar. Ni måste avbryta era studier för att börja förtjäna ert levebröd. Vad ni försökte er på vet jag inte, men det måtte ha slagit illa ut, för ett par år senare återfann jag er i en ganska egendomlig situation.Nu kommer poängen, eller hur? Det var inte en sekund för tidigt.

mgntgomerie:

Jag var på ett tillfälligt besök i München. En bekant till mig talade om för mig att det i en av förstäderna existerade en hemlig spelklubb med rulett och så vidare, och en kväll tog han mig med sig dit ut. Minns ni villan, Irben, den låg vackert och romantiskt i sin gamla trädgård. Alltnog, jag hade hjärtklappning när jag gick uppför trapporna, och jag tyckte mig uppleva ett förbaskat spännande äventyr.

irben:

Vad skulle vi inte ge för att ännu några gånger få uppleva vår ungdoms stora hjärt-klappningar. Tyvärr är det omöjligt. Nu till exempel — ni tror visst att mitt hjärta dunkar av spänning och oro, men ni misstar

er. Närmar sig, räcker fram liögra handloven. Räkna

min puls, det bör bli minst sextifem och högst sjutti.MONTGOMERIE

med en avvftrjande åtbörd :

Lokalen var inte så grant utstyrd som jag hade väntat, men utom vanliga kortbord fanns där mycket riktigt en verklig ru-lett, och ett sidorum var inrett till en särdeles trevlig bar. Bakom disken satt en mycket vacker flicka — jag vill minnas hon hette Stasie, i var je fall var hon polska—och bredvid henne stod en särdeles habil ung man som med stor fingerfärdighet tillagade all världens drinks och cocktails. Men den unge mannens skicklighet sträckte sig ännu längre. När värden på stället tröttnade att sköta ruletten, lät han avlösa sig, och i en blink förvandlade sig den förträfflige barmästaren till en lika förträfflig croupier. Den mannen var ni, herr Irben.

XRBEN

brister ut i ett skallande skratt.

MONTGOMERIE:

Jag spelade med en viss framgång den första kvällen, och sedan kom jag flere gån-ger igen. Tills bubblan sprack och det blev krasch en natt, med beväpnade detektiver och skrikande poliskonstaplar i alla dörrar och ett tumult som jag aldrig glömmer. Vi som bara hade spelat kom ju lätt ifrån affären, men annorlunda gick det med er — Nå, doktor Irben, vad har ni nu att säga mig?

irben:

Vad jag har att säga er? Jo, jag märker ju att ni söker sak med mig. Det verkar nästan som om ni ville provocera mig till någonting handgripligt. Ni har på en gång en bussig skolpojkes ocli en tränad boxares begär att slåss. Jag kan se hur er biceps sväller av otålighet under det fina fodralet. Starka karlar och vackra kvinnor har ett oemotståndligt begär att demonstrera sin överlägsenhet, att besegra sin omgivning. Gud vet om ni inte sitter där med ett ännu befängdare hopp, ni som fortfarande står kvar med ena foten i medeltiden. Kanske ni rent av drömmer om en riktig duell, med sekun-danter och läkare, pistollådor och täcktahyrvagnar? Operans finaste rekvisita, det vore någonting för er, herr Montgomerie. Men ni har missräknat er. Jag är en simpel uppkomling utan fjäder i min enkla filthatt. Jag tar er historia för vad den är och lägger den till handlingarna. Papperskorgen finns ju också nära till hands.

MONTGOMERIE

reser sig:

Ni bestrider fortfarande? Det var starkt!

IRBEN lågt. iutensivt:

Sedan när får en man med er uppfostran skrika då han är på besök hos en person av högre rangklass än hans egen?

MONTGOMERIE

närmare:

Där står ett bläckhorn på skrivbordet, Irben. Antingen skriver ni under den här förbindelsen eller doppar ni era fingrar i bläcket och ger mig era fingeravtryck. Polisen i München har sitt arkiv i god ordning.En enkel jämförelse kommer att visa att ni är identisk med den Stefan Valentini som på sin tid satt sex månader i fängelse!

IRBEN

i bcsinningslöst utbrott:

Jag satt inte sex månader i fängelse, jag satt där 264,960 minuter, eller 15,897,600 sekunder. Kontrollera mina siffror om ni har lust — jag har inte glömt dem.

MONTGOMERIE

ger till ett triumferande utrop, sedan lAng tystnad.

IRBEN Ater behärskad:

Nå, herr Montgomerie, nu är ni väl nöjd?

MONTGOMERIE:

Början var riktig, nu återstår för er att ta konsekvenserna.

IRBEN fixerar honom:

Vad ni måtte ha älskat henne, Montgomerie. •MONTGOMERIE

o&ngenåmt berörd:

Vem då? Jag förstår er verkligen inte. irben:

Stasie Raczinska. Flickan som satt vid bardisken, flickan för vars skull ni kom dit ut var kväll och göt floder av champagne, för att inte tala om några äkta små tårar. Vad ni måtte ha varit förälskad i henne, Montgomerie, eftersom ni kan hata mig så som ni gör.

MONTGOMERIE hetsigt:

Tror ni man älskar en allmän kvinna! Ja, ni kanske, åtminstone såg det så ut.

irben:

Hon var ingen allmän kvinna, Montgomerie, det vet ni mycket väl. Hon var mig trogen alla dessa år, inte bara under min väl-gångstid, utan också sedan när jag inga pengar kunde ge henne. Hon var för er en oåtkomlig kvinna, och därför avskyr ni mig alltjämt, fast ni kanske inte själv är fulltmedveten om sammanhanget. Tänk att man kan hata en människa för någonting som hände för femton år sedan! Det är ras i en sådan känsla, man ser att ni är van att räkna med århundraden.

montgomerie:

Ni misstar er, herr Irben, era fruntimmershistorier är mig fullständigt likgiltiga. Jag avskyr er och jag kommer att oskadliggöra er därför att ni representerar så mycket av det sämsta i vår tid, efter mitt sätt att se på livet. Ni representerar respektlösheten, traditionsförnekandet, det hänsynslösa arm-bågandet fram till de fetaste bitarna. Hela världen bolsjeviseras, alla fasta grundvalar luckras upp, alla gamla sedvänjor och föreskrifter trampas under fotterna. Ni är en av dem som föraktar, en av dem som bryter ner. Ni har lyckats bli medlem av en exklusiv och inflytelserik krets, som hittills har åtnjutit ett stort anseende i hela världen. Det anseendet måste snart gå förlorat om människor som ni ostraffat får nästla sig in idiplomatiska kåren. Jag ämnar inte finna mig i det. Jag har ännu inte hunnit långt i min karriär, men jag känner det som ett stort ansvar att få räknas bland dem som i främmande länder för sina nationers talan. Jag har lovat mig själv att spjärna emot bolsjeviseringen på varje punkt där det är mig möjligt, och ert fall är en sådan punkt, sätter sig åter tili vänster. Hur är det över huvud taget möjligt att ni har kunnat bli utsedd till representant för ert land i utlandet?

irben:

Vår stat är ung och har ett farligt läge. Den måste välja sitt folk oberoende av börd och rikedom. De skickligaste, om ni så vill.

MONTGOMERIE med ohöljd ironi:

Och en av dessa skickligaste är alltså ni? irben:

Jag har haft den lyckan, den goda turen att kunna göra mitt land några tjänster. Under kriget och efter kriget.MONTGOMERIE:

Ni har väl lyckats sopa igen era spår så bra att ingen där hemma hos er har en aning om era antecedentia?

irben:

Jag är övertygad om att ingen där känner till den episoden i mitt liv.

montgomerie:

Man skall verkligen ha en sangvinisk natur för att kunna kalla ett begånget brott en episod i sitt liv.

irben:

Jag tycker snarare det vore skrytsamt av mig att kalla den episoden ett brott. En dumhet, en svaghet, en smaklöshet, det är jag med om, någonting ovärdigt som jag mycket gärna skulle se ogjort, men ett verkligt brott, det kan jag inte finna. Hasardspel är förbjudet i de flesta städer och tillåtet i vissa andra, men all världens oklanderligaste gentlemän spelar hasard så snart lusten kommer på dem, utan att fråga efterom det är tillåtet eller förbjudet. Jag spelade inte ens för egen räkning, jag hade ingen andel i vinsten, jag utförde helt enkelt ett visst arbete för en viss avlöning för att skaffa mig existensmedel och för att kunna studera vidare. Det sista låter sentimentalt och osannolikt, men är inte desto mindre sant. Under bardisken låg mina juridiska handböcker, och jag läste flitigt i dem innan ni, mina fina herrar kunder, kom. Min doktorsgrad tog jag året därpå, vid ett annat universitet, strax efter det jag — blev fri.

MONTGOMERIE:

Det där låter mycket vackert, men det var i alla fall en tråkig biomständighet att ni spelade falskt.

irben:

Det är inte sant!

MONTGOMERIE:

Förlåt, men det framgick vid vittnesförhöret.

irben:

Falska vittnesmål av två avskedade per-soner, de samma som angav stället för polisen. Simpel hämnd, ingenting annat.

MONTGOMERIE

smäler:

Aå . . .

irben:

Jag kan inte tvinga er att tro, men jag är berättigad att säga hur det förhöll sig.

MONTGOMERIE:

Vet ni vad, doktor Irben, ni intresserar mig ganska mycket. Jag har en stark aversion för er, både som människotyp och som individ, men ni intresserar mig från psykologisk synpunkt. Kan ni förklara för mig hur en

utvecklingskurva som er är möjlig?

irben:

Kanske kan jag det, men det är nog meningslöst. Vi två har just inga möjligheter att förstå varann. Hos er är allting arv och gåva, ni är en produkt av sträng tradition och snäv miljö. Jag är bara jag, född av okända föräldrar, har inga rötter någon-stans. En främmande herre fick det infallet att lyfta mig upp i en högre samhällsklass, gav mig er bildningsform och smak för era njutningar. Så lämnade han mig på halva vägen. Skall jag vara honom tacksam? Jag vet inte. Men det vet jag, att vad jag nu till äventyrs kan ha eller vara, det är mitt eget verk. Mina tankar är mina, mina sympatier och mina fördomar, min rättsuppfattning, mitt svar på frågorna, min syn på medel och mål, allt har jag plockat upp under vägen. Jag har blivit badad i lut, herr Montgomerie, och jag är tacksam för det. Jag har haft dagar utan mat och gått i andras avlagda kläder — det var till nytta när det väl var överståndet. Jag har levat tillsammans med människor av många raser och trosbekännelser, av många klasser och yrken, från de lägsta till de högsta, och av alla har jag lärt någonting. Gud vet om jag i mitt innersta ångrar ens den perioden som ledde till spelsalongen och fängelset — det har alltsammans haft sin betydelse, och jag vet inte vad av min kunskap om människorna jag ville varautan. Att veta och förstå är båda min plikt och min stolthet; det får inte finnas fel i mina rapporter.

montgomerie:

Med andra ord: ni blev barmästare och croupier för att utbilda er till diplomat, ni lät sätta er i fängelse för att odla era rappor-törsanlag.

irben:

Jag sade ju det, vi två kan aldrig förstå varann.

montgomerie:

Nej, jag tillstår att jag fortfarande inte begriper hur en man med er bildningsgrad och era övriga förutsättningar kunde sjunka så djupt.

IRBEN

l&gt:

Har ni aldrig känt begäret att sjunka — att sjunka djupt, ända till botten . . . Inte för att stanna där, men för att ha varit där, och för den vällust som ligger i att släppa taget och bara låta sig glida . . .Nej, gudskelov, det har jag inte. irben:

Nej nej, hur skulle ni kunnat det! Kanske är det någon sorts hemlängtan hos oss som kommer där nerifrån; vem vet.. . Men då har ni heller aldrig känt hur underbart det är att stiga, stiga upp till ytan igen, se solen lysa och höra fåglarna sjunga. Det är mycket ni gått miste om, Montgomerie.

MONTGOMERIE:

Om jag hade en svag karaktär och dåliga arvsanlag, så skulle jag åtminstone inte skryta med dem. Hittills har ni tydligen inte ångrat era dårskaper, kanske är det lyckligt för er själv att ni framdeles får så god tid till det.

irben:

Likställ oss inte, Montgomerie. Mitt blod är inte väl tempererat som ert, det är kallt eller också mycket hett. Jag tycker

ioointe om det svaga och ljumma, jag dricker starka drycker eller inga drycker alls. För att bli färdig som människa har jag fått lov att ta igen så mycket som mina lottlösa förfäder har gått miste om under alla tider, både gott och ont, och om jag nu vid tretti-sex års ålder har kommit till jämvikt och kan se i perspektiv, så har jag alltså nått mitt mål på lika många decennier som ni och er släkt har behövt århundraden till.

MONTGOMERIE

reser sig:

Ni tycks verkligen vara en fullödig representant för den nya diplomatien. Hänsynslös ärlighet, brutal uppriktighet, det är ju den nya lösen. Men det har varit intressant på sitt sätt. I gengäld skall jag avstå från den Skriftliga Ursäkten. River sönder det medhavda papperet. Er muntliga förklaring får ersätta den. Och nu, doktor Irben, lämnar jag er, så ni får tillfälle att författa er avskedsansökan.

ioiNi måtte ha missförstått mig, herr Montgomerie. Jag ämnar inte skriva någon avskedsansökan.

MONTGOMERIE

häftigt:

Men inser ni då inte att er härvaro är en oförsynt förolämpning mot hela den livsform vi andra representerar?

irben:

Er livsform! En fiffig kypare kan ge sig ut för att vara hertigen av Westminster och duperar när som helst kontinentens högsta aristokrati, för att inte tala om Amerikas. En förslagen lakej kan vilken dag som helst låta hylla sig som storfurste eller ärkehertig. Vad värde ligger det i en livsform som är så löjligt lätt att efterhärma? Försök inbilla en bonde att ni är hans vederlike! Innan ni har plöjt en halv plogfåra är ni avslöjad; försök att så och ni blir till åtlöje bara på ert sätt att sticka handen i vackan.MONTGOMERIE ser på sitt ur:

Ni har redan uppehållit mig alldeles för länge med ert prat. Nu måste jag gå. Tyvärr återstår för mig ingen annan möjlighet än att vända mig till er minister. Det är mig mycket motbjudande att ställa till offentlig skandal, men jag ser ingen annan utväg. Hade ni följt mitt råd, så skulle jag nu ha gett er mitt hedersord på att ingen människa genom mig får veta någonting om ert förflutna.

irben:

Jag tackar för erbjudandet, men jag kan inte ta emot det.

MONTGOMERIE:

Med tukthusminnen bakom er skulle ni alltså ha panna att ta emot ministerposten i London!

Javisst.

IRBEN

lugnt:montgomerie:

Ni är häpnadsväckande, för att inte säga

någOtlting mer. Vänder sig ifrån Irbeo, upptäcker Gerdas väska, går närmare och betraktar den under det följande.

irben:

Ni tror naturligtvis att jag klamrar mig fast vid diplomatbanan av fåfänga och ordenshunger och njutningslystnad. Det är inte riktigt så. Saken är den att jag nu har funnit min rätta plats i livet. Det är för mig ett allvarligt arbete och en stor uppgift. Jag kan det arbetet och jag skall lösa den uppgiften. I sådant misstar man sig inte: jag vet att jag kan. Ni tycker antagligen att det är barnsligt och meningslöst, därför att mitt land är litet och svagt i bredd med denna världens bjässar. Ni har orätt. Vårt spel är kanske inte lika spännande som det att leda stora folks öden, men man kan utveckla lika mycken skicklighet och göra en lika stor personlig insats i vår ställning som någon av era landsmän i sin. Och man kan känna det som en frälsning att få se sin egen ärelystnad och sin egen håg att stiga gå uppi någonting som står så välsignat högt över en själv.

montgomerie:

Ni börjar verka en smula förvirrad, Irben. Det här kom ju också som en blixt från klar himmel för er, eller hur?

irben:

Jag vet inte om man kan säga det. Jag kände ju genast igen er i höstas, i samma ögonblick ni kom in i rummet.

montgomerie:

Verkligen? Det var förbaskat duktigt gjort, och ni har förställt er bra hela tiden, det tillstår jag.

irben:

Jag måste se snabbare och minnas säkrare och förställa mig bättre än ni, Montgomerie. Jag har inga farbröder i utrikesministeriet och inga gods att lyfta avkastningen av.Jag ger er betänketid till i morgon. Men före middagen i morgon skall allting vara klart.

irben:

Ni får förlåta mig, men jag har mycket svårt att ta hela den här historien på allvar. Det är någonting komiskt över den. Vilket naturligtvis inte hindrar att den k a n få ett ledsamt slut.

MONTGOMERIE:

Det beror helt och hållet på er. Ni har valet i er hand.

irben:

I yttre bemärkelse, ja, och ändå har jag det inte. Ser ni, herr Montgomerie, för mig finns inte det där andra alternativet som ni försöker locka mig med, det stilla avskeds-tagandet och den snabba flykten. Mitt andra alternativ ser helt annorlunda ut. Jag har tänkt över frågan i natt, jag anade ju vad som komma skulle. Mitt beslut är fat-tat, och det är orubbligt. Antingen blir jag minister i London, eller också — eller också måste jag gripa till en åtgärd som är mig mycket emot, av tusen lätt insedda skäl. Bland annat det att sådana högdramatiska handlingar betydligt mer hör hemma i er värld än i min.

MONTGOMERIE med ett småleende:

Ni vill antyda att ni skulle ta livet av er? irben:

Som hot betraktat — från mig gentemot er — är det ju ganska magert. Det var inte heller avsett som ett hot, och ännu mindre som ett försök att beveka er. Det var en saklig upplysning.

MONTGOMERIE:

Om ni inte vill beveka mig, varför ger ni mig då den upplysningen?

irben:

För att ni skall få tillfälle att överväga om den här saken är värd ett människoliv.Ni har en hög tanke om människolivets värde, trots fyra års världskrig. Men det är sant, ni var kanske inte med den gången.

irben:

Åjo, jag var nog med, fast sannolikt på annat sätt än ni.

MONTGOMERIE

kisande:

Och mestadels också — på annan sida? Som spion, eller upprorsmakare, inte sant?

irben:

Jag var på mitt fosterlands sida, från början till slutet.

MONTGOMERIE:

Så. Ja, farväl till i morgon, herr Irben. Nu går jag definitivt, ut i fonden.

Irben följer Montgomerie med blicken ; så snart han blivit ensam, slappas det spända uttrycket i hans ansikte och gestalten sjunker ihop. Går planlöst hit och dit i rummet. Stannar vid dörren till vänster och öppnar den långsamt.GERDA

in. Hon går mycket trött och det rycker stundom i hennes ansikte, men hon bemödar sig att verka lugn:

Han har gått.. .?

irben:

Ja, han har gått.

gerda:

För resten hörde jag det ju — irben:

Ni hörde allt det andra också, inte sant? gerda:

Inte allt, men det mesta. Jag kunde inte undgå det. Är det dig mycket emot att jag råkade bli vittne?

irben:

Jag ville att ni skulle höra allt. GERDA

med en glimt av misstro :

Är du säker på det, Stefan?Kanske ville jag det inte strax, men sedan. Kan ni förstå att jag först blev ån-gestfull — jag ville skaffa mig ett annat tillfälle, ville berätta själv. Sanningen, men från min synpunkt.

gerda:

Ja. jag förstår. Mycket kan bero på hur en sak blir sagd. småler sorgset. Det här blev ju litet brutalt. Men tänk inte på det, huvudsaken är att jag vet.

Paus.

irben:

Och nu, Gerda, skall ni inte gå?

gerda:

Vart?

irben:

Hem. Bort härifrån, från mig.

gerda:

Jag skall gå om en stund, jag är nog mycket trött. Jag behöver vara ensam. Men innan dess —

noHar ni verkligen någonting att säga mig innan dess? Jag trodde —

Gerda:

Vad då?

irben:

Att ni hade fått avsmak — att ni bara ville gå.

GERDA

klagande:

Det var inte vackert, Stefan, det var inte vackert... Jag hade väntat mig någonting alldeles annat, svårare kanske, men annat.

irben:

Jag förstår er fullkomligt, men jag har ingenting att tillägga till självförsvar. Det var så.

gerda:

Hur kunde det vara så, Stefan!

irben:

Jag vet inte. Det viktigaste blir ju alltid oförklarligt

inDet var den vackra barflickan som drog dig in i det, inte sant? irben tiger. Medge att det var hon!

irben:

Hon var självuppoffrande och hängiven, hon ville mitt bästa så som hon förstod det. På henne faller ingen skuld.

GERDA

»Vyggt:

Vad blev det av henne sedan?

irben:

Vi måste gå åt var sitt håll. Hon försvann och jag har aldrig senare hört av henne. Jag hoppas att hennes undergång blev så lätt och så litet smärtsam som en undergång kan vara det.

gerda:

Varför är det så säkert att hon gick under?

irben:

Vi går alla till sjöss med förseglade or-der, men ibland vet man på förhand vad det står i — andras ordersedlar.

gerda:

Och sin egen — vet man då ingenting om den?

irben:

Där tar man lättare fel, tror jag. De flesta vill ju ändå vara humana mot sig själva.

Paus.

GERDA närmare Irben:

Vad tänker du svara Montgomerie i morgon, Stefan?

irben:

Detsamma som i dag. Jag har valt min linje och den går jag inte ifrån.

gerda:

Men om du inte kan hålla dig kvar där?

irben:

Den som inte kan stå, han faller. Det är enkelt och klart.Ja, för dig är det enkelt och klart, och vad bekymrar dig då hela världen. För mig har du inte en tanke, det är som jag aldrig hade funnits. Vad ville du mig egentligen? Var jag en vanlig dam på en vanlig bal? Är jag för obetydlig att tas med i dina höga domslut? Tror du jag är feg? Tror du jag är beräknande?

irben:

Gerda, Gerda!

gerda:

Om det är så, då har du kränkt mig såsom ingen människa i livet.

IRBEN

tar henne i sina armar:

Är du fortfarande min... är du det verkligen, trots allt?

gerda:

Vad jag var för en timme sen, det är jag nu. Jag byter inte sinne lika hastigt som man klär om sig till en middag.IRBEN

smeker henne lätt med avigsidan av handen:

Bara god . . . och bara trofast...

GERDA

viskar:

Om Montgomerie inte ger efter, så måste du göra det. Säg att du gör det, Stefan!

Högre, allt mera feberaktigt. För dig blir det alltid

någon råd, du med din klokhet och dina kunskaper. Vi reser utomlands nu genast, jag följer dig, formaliteterna hinner vi sedan ordna. Varför skulle ditt liv vara förstört för att det kanske blir slut med din politiska karriär. Du har så många andra levnadsbanor att välja på, du kan bli lärare eller tidningsman eller författare . . . eller vetenskapsman .. . vad som helst, det ger sig nog när vi väl är där nere. Den första tiden skall du inte vara rädd för, den drar jag försorg om, hör du mig, Stefan . . .

IRBEN släpper henne:

Vi skulle slå oss ner någonstans i utlan-det och leva på understöd av din far, är det det du menar?

gerda:

Det är ju alldeles likgiltigt varifrån pengarna kommer. Vad har pengar med den här saken att göra, det är ju dig och mig det gäller nu.

irben:

Nej, Gerda, det vill jag inte. Och jag vill inte heller börja om från början, det är för tungt, jag har gjort det några gånger förr, nu orkar jag inte mer. För övrigt är det annat också. Resten av mitt liv skulle bestå i privatlektioner åt minderåriga eller tidnings-korrespondenser från natursköna turistorter — nej, Gerda, nej, det är alldeles omöjligt. Jag är onaturligt ärelysten eller fördärvad av maktbegär eller vad du vill, men för mig har livet inget värde om jag inte får vara med där avgörandena faller.

GERDA

skakar trött på huvudet:

Och vad skall det bli av mig, Stefan?Det vet jag ännu inte, Gerda. Lyckan kan man dela, men det tunga bär var och en ensam.

GERDA

mpulsivt:

Om jag söker upp Montgomerie och ytterligare förklarar för honom —

irben:

Och ber honom skona mig? Nej, det vill jag inte. Det tillåter jag inte. Det vore ovärdigt.

gerda:

Ja ja, kanske det inte är det rätta. Jag måste tänka ut någonting annat, vi måste båda överväga i lugn och ro. Nu går jag, Stefan, men i morgon träffas vi. I god tid, helst före frukosten. Du låter höra av dig, inte sant?

irben:

Jo. Du skall vara lugn, Gerda, och försök att sova i natt. Hur det än går, kommer du att behöva dina krafter.Godnatt, Stefan. Och när du nu tänker över alltsammans, så försök att göra det för två, inte bara för en, för ditt eviga egna jag.

Kysser honom.

irben:

Jag skall bjuda till.

Gerda söker rätt på sin vflska och g&r. Stannar i dörren i fonden och kastar en sorgsen slängkyss till Irben.

Ridå.Tredje akten

Montgomeries arbetsrum på legationen. Fönster på vänstra vfiggen, dörr i fonden (ministerns rum) och till höger (vfintrum). Amerikanska kontorsmöbler. Stort skrivbord, skrivmaskin, bokhyllor; soffa med divanbord och stolar. Solljus genom fönstren.

FRÖKEN MAY

klapprar ivrigt på skrivmaskinen. Det knackar på dörren till höger:

Stig in.

HANS

in från höger:

Nej, är det ni, fröken Jessie! Vad ni sa det vackert, det där »Stig in!». Det var som musik. Så skall ni alltid svara när jag knackar på er dörr.

FRÖKEN MAY

fortfar att skriva, men långsammare:

God dag.Ge VAcket tass. Kysser heuues hand, som hon snabbt drar undan. Ja, egentligen söker jag inte er, utan herr Montgomerie. Vaktmästaren påstod att han var här.

fröken may:

Herr Montgomerie har gått ut i expeditionen ett tag. Han kommer strax tillbaka.

hans:

Skönt. Då ska vi tala vackra och kloka ord med varann medan jag väntar.

FRÖKEN may:

Det har jag inte tid till.

hans:

Vad är det ni håller på med, Jessie?

fröken may:

Jag skriver på maskin.

hans:

Nej, är det möjligt! Och jag som trodde att ni spelade piano.FRÖKEN MAY:

Herr Montgomerie dikterar brev för mig. hans:

Dikterar han? Det var tusan, då måste han ju hålla sig gömd någonstans. Låtsar sak»

under skrivbordet o. s. ». Kucku!

FRÖKEN MAY:

Sch! Ministern är i sitt rum. hans:

Äsch, här är väggarna så tjocka så. Jessie!

fröken may:

För er är jag fröken May.

hans:

Brukar ni flirta med Montgomerie när ni sitter så här på tumanhand? Säg, fröken May?

fröken may:

Herr Montgomerie är alltid mycket korrekt i tjänsten.I tjänsten, ja. Men i de lugna vattnen går det vanligen stora oeh fula fiskar. A propos ruttna gurkor, varför var ni inte på Jazzklubbens onsdagsafton?

fröken may:

Jag var bortbjuden på annat håll.

hans:

Det är skamligt av er att bedra mig med främmande karlar. Jag sörjde er hela kvällen.

fröken may:

Då drack ni visst många glas för mycket.

hans:

Hur kan ni påstå någonting så oerhört! fröken may:

Jag har bara lärt mig känna landets seder, och era i synnerhet.HANS närmar sig:

Det var en skymf, och den kräver upprättelse.

FRÖKEN MAY

upp, springer undan runt bord och stolar:

Ni är tokig! Nu ropar jag på herr Montgomerie. Hans lyckas fånga henne, hon för sin hand till hans tnuu så det blir någonting mitt emellan ett slag och eu handkyss.

FRÖKEN MAY:

Där fick ni er! Hastigt ut tui höger.

Hans driver av och an, stannar vid föustret och ser ner på gatan.

MONTGOMERIE

in fr&u höger:

Goddag, herr Berner. Förlåt att ni fick vänta. Vad kan jag stå till tjänst med? Gest

mot stolarna.

HANS

mycket hövligt:

Nej tack, jag skall inte uppehålla er, jag vet att ni har mycket att göra. Det var bara våra finansiella mellanhavanden jag ville klara opp.MONTGOMERIE:

Å för all del, det brådskar inte. hans:

Jo, jag har bara en princip i livet, och det är att aldrig lämna spelskulder på efterkälken.

MONTGOMERIE

vånllgt, en smula nedlåtande:

Som princip är det mycket korrekt, men i det här speciella fallet hade det ju lika gärna kunnat anstå tills vi härnäst —

HANS

tar fram sin plAnbolc:

Vem vet när jag nästa gång får det nöjet att spela med herrarna. Det var ju tusen-femhundra jag blev er skyldig, inte sant?

MONTGOMERIE:

Jag vill minnas det. Jo, det var nog så. stoppar pengarna på sig. Tack. Är det ingenting annat som —

hans:

Nej, inte den här gången.Ni hade en envis otur senast, herr Berner.

hans:

Ja, man kunde nästan säga det.

MONTGOMERIE:

Ni spelar också litet — väl djärvt.

HANS

smickrad:

Gör jag? Nåja, jag betraktar min förlust som väl använda lärpengar. Man gör inga framsteg om man inte har den turen att få spela med gamla, skickliga spelare. Adjö, herr Montgomerie.

MONTGOMERIE

trycker hans hand:

Adjö, herr Berner. Min vördnadsfulla hälsning till era föräldrar.

Hans ut till höger. Montgomerie sätter sig vid sitt skrivbord, bläddrar i akter och handlingar. Trycker pä en elektrisk knapp, det ringer utanför. Kn vaktmästare in frän höger.Bed fröken May komma in, vi skall fortsätta.

vaktmästaren:

Jaha, men här kom just en dam som ber att få träffa legationssekreteraren. Lämnar

fram ett visitkort.

MONTGOMERIE

betraktar kortet:

Bed damen stiga in. Fröken May får vänta tills jag ringer.

Vaktmästaren ut till höger.

GERDA

in fr&n höger; hon bär samma väska som 1 andra akten :

Goddag, herr Montgomerie. Förlåt att jag är så här tilltagsen. Jag stör er säkert i ert arbete.

MONTGOMERIE

reser sig:

Absolut inte, fru Bruun, ni gör mig bara ett nöje. Vill ni inte vara god och ta plats.

Gerda s&tter sig i soffan, Montgomerie på en stol bredvid.

Er bror gick för resten nyss härifrån. Mötte ni honom inte i trapporna?Nej, men det var väl han som tog ifrån mig hissen just när jag behövde den. Han går inte gärna, min goda herr bror, om han bara kan få tag i något slags fortskaffnings-medel.

MONTGOMERIE

småleende:

Så är det väl med oss alla, mer eller mindre.

gerda:

Det har ni mycket rätt i. Till exempel: att jag nu kommer hit och besvärar er, beror också på bekvämlighet. Saken är den att jag gärna ville ha mitt pass viserat, och jag tänkte att jag kanske kunde få det snabbare genom att vända mig till er.

MONTGOMERIE:

Det var fullkomligt riktigt tänkt, och det är en glädje för mig att kunna vara er till någon nytta. Är det mycket bråttom med passet, önskar ni få det redan i dag eller i morgon?Gärna i dag, om det är möjligt. Jag skall begära visum på några andra legationer också, och det tar ju sin tid.

montgomerie:

Det blir en lång resa, med andra ord. Är det ogrannlaga att fråga vilka länder ni ämnar besöka, fru Bruun?

gerda:

Jaa, det är så med mig att jag inte tycker om fasta resplaner. Jag vill ha flere möjligheter öppna, och så — så reser jag dit vinden driver mig.

montgomerie:

Javisst. Det är inte precis mitt fall, men jag förstår att det kan ha sin stora charm. — Ni har helt plötsligt beslutat er för den här resan, eller hur? När vi senast träffades hade ni inga sådana planer.

GERDA undvikande:

Vi kvinnor är ju så vankelmodiga.Och er skola, hur skall det gå med den? Skall era fyrti barn bli utan moderlig vård hela resten av terminen?

gerda:

Å, ingen är oumbärlig. Det finns ju vikarier.

MONTGOMERIE:

Jag trodde n i var oumbärlig för dem. gerda:

En kvinna har så många olika förpliktelser, herr Montgomerie. Så många stridiga intressen att ta hänsyn till. Det

gäller att pröva och hålla fast vid det som bör gå främst.

MONTGOMERIE:

Javisst. Det kan ofta vara en plikt för oss att tänka på oss själva, på vår egen hälsa och vårt eget humör. Det är ju också den bästa tiden att resa nu — rosorna blommar där nere. Tänk på mig när ni kommer i er härlighet.Det skall jag.

MONTGOMERIE:

Jag lyckönskar er och jag avundas er. Res« sig. Nu har vi en liten formalitet att ordna. Vi måste fylla i ett frågeformulär.

Hämtar en blankett från skrivbordet, sätter sig åter. L)ct

är tråkigt med de här kvarlevorna från kriget, men det kan inte hjälpas. Kanske jag får tjänstgöra som er sekreterare. Alltså, ert fullständiga namn, om jag får be.

gerda:

Gerda Margareta Bruun, född Berner MONTGOMERIE

skriver:

Och född här, eller hur? Gerda nickar År och datum? Ja, det är en ofrivillig indiskretion.

gerda:

För all del, jag har aldrig gjort någon hemlighet av min ålder. Den 29 februari 1892.Den 29 februari! Så lustigt att ni är född på själva skottdagen. Hur känns det?

gerda:

Jag vet ju inte hur det känns att vara född på någon annan dag, så jag kan inte jämföra.

MONTGOMERIE:

Jag har alltid tänkt att det måste vara någonting ovanligt med de människor som föds just den dagen. Nu ser jag att det verkligen är så.

gerda:

Mig har det snarast förefallit komiskt. Biler symboliskt. Att det just skulle hända mig!

montgomerie:

Det garanterar er evig ungdom, fru Bruun. Med födelsedag vart fjärde år är man skyddad för att åldras i förtid.Efter den beräkningsgrunden vore jag alltså ännu ett barn. Men det är jag inte, herr Montgomerie, det är jag verkligen inte.

MONTGOMERIE

skriver, mumlar halvhögt: Nationalitet. . . Undersåtskap ...

Högt: Trosbekännelse? Ja, ateist kan vi ju inte skriva i ett så här högtidligt dokument.

gerda:

Det skall ni heller inte göra, herr Montgomerie. I den punkten är jag ett barn, om ni så vill.

MONTGOMERIE:

Alltså: luteran, skriver. Resans ändamål? Studier?

GERDA

försöker sm&le:

Det vore väl ändå en överdrift. MONTGOMERIE

skämtsamt:

Affärer?

gerda:

Jag är illa rädd att de affärerna skullekomma att stå min stackars pappa dyrt. Jag har ingen talang för pengar.

MONTGOMERIE:

Ja, det är fullkomligt likgiltigt vad vi skriver, men någonting måste här stå. Skall vi säga hälsans vårdande?

gerda:

Ja, skriv hälsans vårdande.

MONTGOMERIE:

Att döma av ert utseende ligger det lyckligtvis ingen överhängande livsfara bakom den här resan.

gerda:

Livsfara ... Vem vet?

MONTGOMERIE:

När skall resan anträdas?

gerda:

Det kan jag inte säga alldeles bestämt. Kanske redan med nästa lägenhet.MONTGOMERIE

skriver:

Och hur länge ämnar ni bli borta? gerda:

Hur länge? . .. Det — det kan jag inte svara på. Kanske mycket länge.

MONTGOMERIE:

Vi skriver sex veckor, man kan alltid få förlängning. Så ja, och nu ert pass, om jag får be.

Gerda öppnar sin väska och tar fram passet. Montgomerie varseblir väskan och betraktar den med växande förv&niug. Gerda lägger märke till hans blick, rycker till, gör en ofrivillig rörelse för att dölja väskan, men hejdar sig. Försöker se obesvärad ut.

MONTGOMERIE

snubblande :

Det var en ovanlig väska. Det var en ovanligt vacker väska, menar jag.

GERDA vårdslöst:

Å, det är bara en turistsuvenir från Venedig, en ganska ordinär sak, uppriktigt sagt. Sådana väskor ser man i hundratal i buti-kerna kring Marcusplatsen. Alla resande köper av dem, som ni vet.

MONTGOMERIE:

Javisst. Muranoglas och läderartiklar, det är vad man köper i Venedig.

gerda:

När kan jag avhämta mitt pass?

MONTGOMERIE:

Låt mig se — i dag mellan tre och fyra, till exempel. Det är onödigt att ni besvärar er själv, fru Bruun, ni kan skicka ett bud.

gerda:

Jag är er mycket tacksam, herr Montgomerie. Au revoir. För att kunna ta avsked m&ste hon flytta över vfiskan från högra handen till den vfinstra. BAda betrakta vfiskan, deras blickar mötas.

GERDA

plötsligt, med huvudet trotsigt höjt:

, Nej, jag vill inte spela komedi för er. Jag har varit tanklös, och nu får jag ta följderna —MONTGOMERIE

hastigt avbrytande:

Jag förstår inte alls vad ni menar, fru Bruun.

gerda:

Ni förstår, lika väl som jag. Ja, herr Montgomerie, jag var där i går. Försök att se det som det är, inte som ett pikant äventyr —

MONTGOMERIE

avvärjande:

Madame, det är en sak som —

GERDA

fortsätter med lugn värdighet:

Jag var alltså där i går, jag hörde allt och jag vet allt. Och nu, när all förställning är meningslös, vill jag tala öppet och fritt med er.

MONTGOMERIE:

Om doktor Irben och jag har ett oangenämt mellanhavande, så är det en sak mellan oss, enbart mellan oss. Jag kan inte tilllåta att en dam som ni, fru Bruun, på något sätt blir inblandad i en så pinsam affär.I det här fallet är jag inte en utomstående dam, som har att hålla sig diskret på avstånd. Att jag var där i går, det är väl tydligt nog? Jag behöver väl inte säga någonting för att bevisa att jag har både rätt och plikt att ta del i den affären!

MONTGOMERIE

Det förbindliga leendet försvinner, den halvt kurtisauta tonen blir kyligt korrekt:

Jag vill ogärna vara ohövlig mot en kvinna, men jag tror att vårt samtal borde avbrytas på den här punkten, innan för mycket har blivit sagt. Än så länge skulle jag kunna säga mig att jag ingenting har sett och ingenting hört, det har ni mitt ord som gentleman på.

gerda:

Jag vill inte tala till er i er egenskap av gentleman, jag vill tala till er som en människa till en annan människa.

MONTGOMERIE:

Ni insisterar, fru Bruun. Det var ledsamt.Om ni har motvilja för scener, herr Montgomerie, så kan jag försäkra er att det har jag också. Var inte orolig, jag tänker inte ställa till ett uppträde med skrik och tårar, jag vill tala lugnt och sansat med er.

MONTGOMERIE:

Var det därför ni kom hit, i grund och botten? Var passet bara en förevändning?

gerda:

Passet var ingen förevändning. Det är ju ni själv som försöker tvinga doktor Irben till en hastig avresa. Om den resan blir av, ämnar jag följa med. Se inte så förvånad och ogillande ut, det finns saker i livet som går före konvenansen.

MONTGOMERIE:

Jag ber om ursäkt ifall jag verkligen såg ut att fälla ett omdöme. Jag är ju varken er far eller er förmyndare.Det är ni inte, men ni har mitt öde i era händer så som sällan en far eller en förmyndare kan ha det.

MONTGOMERIE

prövande:

Säg mig, fru Bruun, kom ni verkligen helt och hållet av egen drift hit upp till mig? Utan påstötning?

gerda:

Det är en ovärdig misstanke, herr Montgomerie!

MONTGOMERIE:

Förlåt om jag sårar era känslor, madame, men jag kan inte anse herr Irben så fullkomligt höjd över alla misstankar. Förvånar det er?

GERDA

med darrande röst:

Doktor Irben har förbjudit mig att försöka påverka er eller någon annan människa. Han ä r inte sådan ni tror honom vara. Han har ingen aning om att jag är här, och hanskulle aldrig gilla att jag har talat öppet till er. Jag vet inte hur det kom sig, det var mot min vilja, eller åtminstone utan min vilja, det var en slump, och det var kaaske mycket illa av mig att jag inte kunde hålla det tillbaka. Men nu har jag ju ingenting kvar att förlora, och nu måste ni höra på mig ett ögonblick, herr Montgomerie, och svara på några frågor.

MONTGOMERIE:

Jag har bett er låta bli, fru Bruun, men om det absolut skall vara, så får ni ta risken.

gerda:

Är ni fast besluten att stå vid ert hot?

MONTGOMERIE:

Jag har inte hotat någon, jag har anmält att jag ämnar göra min plikt. Att jag över huvud taget varskodde herr Irben och gav honom en chans att obemärkt dra sig tillbaka, det tycker jag är mer än en person av hans kvalifikationer har rätt att vänta sig. Jag vill inte skryta, men om någon annanhade handlat på samma sätt som jag, så skulle jag obetingat ha kallat det ädelmodigt.

gerda:

Ni tror således att han för egen vinning spelade falskt?

MONTGOMERIE:

Jag behöver ingenting tro, jag har domstolens utslag att hålla mig till.

gerda:

Har ni aldrig hört talas om falska vittnesmål?

MONTGOMERIE rycker medlidsamt på axlarna:

Också med ärligt spel hade herr Irben gjort sig skyldig till ett brott.

gerda:

Anser ni det vara ett brott som aldrig kan försonas? Är det en så himmelsskriande ogärning att ingenting kan gottgöra den?Inte i herr Irbens nuvarande ställning. Att tillhöra en privilegierad krets för med sig många förmåner men också ett stort ansvar. Om ni kunde se opartiskt på saken, fru Bruun, så skulle ni medge att det i det här fallet rör sig om en oförlåtlig och avskyvärd handling.

GERDA

som för att övertyga sig själv:

Avskyvärd — kanske. Men oförlåtlig — nej.

MONTGOMERIE:

Min ställning till herr Irben är en annan än er. Jag får och jag måste mäta med en annan måttstock.

GERDA

lidelsefullt:

Och ni ämnar då med kallt blod driva honom i döden?

MONTGOMERIE:

Döden? Jag har inte dömt herr Irben vare sig till halshuggning eller elektriskastolen. Jag har ställt honom inför ett val som borde vara ganska lätt.

gerda:

Men jag vet att han inte kommer att ge efter — jag vet att han föredrar det andra.

MONTGOMERIE

med uppriktig skepsis:

Tror ni verkligen det, fru Bruun? Tillåt mig att tvivla. Man dör inte så lätt, vid de åren och med en Mick på Gerd» med så mycken lycka inom räckhåll.

gerda:

Jag kan ju inte bevisa det, men jag känner det på mig. I sådana saker misstar jag mig inte. Han väljer det andra.

MONTGOMERIE:

I så fall har han dömt sig själv, och den domen kan ingen överklaga.

Tystnad. Gerdas ansikte förvrids av smfirta. Hon vänder sig bort.

gerda:

Förlåt mig. Det går strax över.MONTGOMERIE

rörd mot sin vilja:

Fru Bruun, jag beklagar er av hela mitt hjärta, men jag kan inte för er skull svika vad jag anser vara min plikt.

gerda:

Har ni aldrig själv begått en inkorrekthet eller en stor obetänksamhet?

MONTGOMERIE

tfinker efter:

Jag tror inte det, madame gerda:

Har ni aldrig i hela ert liv behövt andra människors förlåtelse oeh barmhärtighet?

MONTGOMERIE utan minsta tvekan:

Aldrig.

GERDA sorgset:

Då . . . ja, då . . .

Dörren i fonden öppnas, och de Vries tittar in.Förlåt, jag visste inte . . . Stänger dörren. MONTGOMERIE

tveksamt:

En sak skulle jag möjligen kunna göra för er skull. . .

GERDA med nytt hopp:

Och det är . . .?

MONTGOMERIE:

Jag kom att tänka på det just nu, när jag såg minister Vries. Jag kunde kanske låta honom och några andra opartiska personer avgöra om jag har uppträtt korrekt eller inte i den här angelägenheten . . .

GERDA

ivrigt:

Ja ja.

MONTGOMERIE:

Jag kunde framlägga saken utan att nämna något namn, som en ren principfråga . . .GERDA

med mindre tillförsikt:

Javisst.

MONTGOMERIE:

Jag skall göra det. Jag vill inte lova att de andra herrarnas omdöme blir absolut avgörande, men jag skall allvarsamt ta det med i räkningen.

gerda:

Om de har mera överseende än ni, låt då folkets röst vara Guds röst. Vill ni inte det, herr Montgomerie? Vem vet, kanske det en gång skall räknas er till godo — någon gång och någonstans. ,

MONTGOMERIE veknar en smula vid hennes blick:

Vi får se. Ja, om de andra avråder — gerda:

Tack.

MONTGOMERIE:

Det är en stor eftergift jag gör er, fru Bruun. Jag brukar annars aldrig fråga någon till råds i samvets- och hederssaker.GERDA

fattar impulsivt hans hand:

Tack, herr Montgomerie. Och så vågar jag be er om en sak till: låt avgörandet komma fort! Det är så förfärligt att vänta.

MONTGOMERIE:

Det förstår jag. Ser p& sitt armbtudsur, funderar.

Klockan sju i eftermiddag skall herr Irben på ett eller annat sätt få besked. Jag skall underrätta honom om att han bör vara anträffbar på sitt hotell vid den tiden.

Gerda:

Tack. Och farväl. Går mot dörren till höger. Sedan, när ni väljer era rådgivare, tag då med någon som inte mer är så säker på att det vita alltid är vitt och det svarta alltid svart. En gammal, god människa, ut.

Montgomerie sätter sig vid skrivbordet. Tftnder en cigarrett och ser grubblande framför sig. Vries in i fonden med n&gra papper i handen.

vries:

Vad är det för sköna damer som söker upp er här, Montgomerie?MONTGOMERIE

reser sig, hövlig men något tankspridd:

Det var bara en passangelägenhet. vries:

Vill ni gå igenom de här papperen och se vad vi kan göra åt saken.

MONTGOMERIE tar emot papperen:

Jag höll på att diktera några brev . . . Vilketdera är viktigare?

vries:

Tag det i vilken ordning ni vill. Men varför ser ni ut som en likbjudare, Montgomerie? När allt kommer omkring var det den sköna damen som gav er respass, och inte tvärtom.

MONTGOMERIE med vArdighet:

Mig fattas ingenting.

vries:

Visst är det någonting som trycker er. Seså, sjung ut! Jag tycker inte om att sesura miner här på legationen. Livet är tillräckligt förargelseväckande i och för sig.

montgomerie:

Ja, i själva verket är det en viktig sak som jag gärna ville tala med herr ministern om, men det passar ju inte nu, eftersom ni är upptagen.

vries:

Därinne sitter bara Pinerolo, och han har i alla fall ingenting att göra, så det behöver vi inte fästa oss vid.

montgomerie:

Jaså, är det minister Pinerolo som — Om det inte på något sätt faller sig olämpligt, så skulle jag anhålla om att herr Pinerolo också fick höra vad jag har att säga. Det gäller ett råd i en hederssak, och i dylika angelägenheter är han ju en framstående expert.

vries:

En hederssak? Det vill med andra ord säga en skandal?Ja, och till och med en ganska stor skandal.

vries:

Äntligen en droppe regn i torkan! Det

passar alldeles Utmärkt. G&r tUl dörren i fonden.

Pinerolo! Vill ni flytta över hit på en stund, det gäller en affär som ni förstår er särskilt bra på.

PINEROLO

in i fonden, trycker Montgomeries hand:

Vad kan det vara? Ni gör mig riktigt nyfiken.

vries:

Nå, Montgomerie.

montgomerie:

Med ministerns tillåtelse — vill inte herrarna ta plats?

pinerolo:

Åhå, blir det så långvarigt? sitter sig i

soffan.

VRIES

nyfiken och otälig:

Måste det tas så högtidligt?Det gäller en hederssak av mycket ovanligt slag och av så vittgående konsekvenser att jag ser mig föranlåten vädja till herrar ministrars mångåriga erfarenhet och säkra omdöme i delikata affärer.

vrees:

Här är kvinnor med i spelet, Pinerolo, det känner jag på mig.

MONTGOMERIE:

Kvinnor? Nej, för ovanlighetens skull har en komplicerad situation uppstått utan att kvinnor har någon del i saken, åtminstone i första hand.

pinerolo:

Hör! Hör! Allt mera dramatiskt. MONTGOMERIE:

På grund av sakens ömtålighet ber jag att få relatera förloppet utan att nämna

någrä namn. stor besvikelse hos Vries och i nAgon mån

hos pinerolo. Jag är övertygad om att herrarnainom ett ögonblick kommer att förstå mina motiv.

vries:

Det här blir ju en gisslek.

pineroeo:

Namnet kan ibland vara av mycket stor betydelse — jag menar att det är svårt att fälla en rättvis dom utan att känna parterna i saken. Quod licet Jovi non licet bovi...

montgomerie:

Den ena partens namn ser jag ingen anledning att förtiga. Det är nämligen jag.

VRIES

torrt:

Det var inte precis någon överraskning.

•

montgomerie:

Den andra parten är också en medlem av diplomatiska kåren här. Genom diverse tillfälligheter, som det vore meningslöst att nu relatera, har jag kommit under fund med attdenna person har ett minst sagt brokigt förflutet.

pinerolo:

Det var tyvärr inte heller någon överraskning.

montgomerie:

Denna person har för ett antal år sedan suttit sex månader i fängelse.

vries:

En kollega till oss! Jo det var trevligt. pinerolo:

Vad är inte möjligt efter 1914! vries:

Och orsaken? För vad blev människan dömd?

montgomerie:

För yrkesmässigt falskspel.

VRIES

fnissar till:

Det är väl aldrig madame Cyon?PINEROU) med en strftng blick:

Vries . . . ögonblicket är kanske inte det rätta ...

vries:

Förlåt mig. Det var bara en förflugen tanke.

montgomerie:

Mannen i fråga — ja, det rör sig självfallet om en man — har inför mig nödgats medge att det verkligen förhåller sig så.

pinerolo:

Bekände han utan vidare? Försökte han inte neka?

montgomerie:

Mina bevis var sådana att inga undanflykter kunde hjälpa honom. Det vill säga han bestred falskspelet, men vidgick att han hade varit anställd som barmästare och tillfälligtvis också skött croupiersysslan i en hemlig spellokal.

vries:

Har man hört på maken!PINEROLO:

Det är verkligen skandalöst. Var han förtvivlad? Ångrar han sig uppriktigt?

montgomeree:

Det kan jag knappast säga att han gör. Han försökte ge mig en psykologisk förklaring —

PINEROLO

häpen:

En psykologisk förklaring?

vries:

Javisst! Numera är alla brottslingar otill-räkneliga och följaktligen oansvariga. Egentligen är det bra enfaldigt av oss att förbli hederliga — det kan ju vetenskapligt bevisas att alla bovstreck är nödvändiga för individen som begår dem och alltså ursäktliga.

PINEROLO:

Hur lydde hans förklaring, i korthet sagt? montgomerie:

Han utgick från sin okända härkomst, ofrivillig förflyttning från en miljö till enalldeles annan, svikna förhoppningar, svåra ekonomiska förhållanden, njutningslystnad — ja, det förnekade han inte. På sätt och vis var han mycket ärlig mot mig, och hans förklaring lät i viss mån helt plausibel. Litterärt sett, om jag så får uttrycka mig.

vries:

Sofisteri och ingenting annat.

MONTGOMERIE:

Ja, och dessutom är en förklaring ännu ingen ursäkt.

pinerolo:

Ni lät alltså inte påverka er av hans ord? MONTGOMERIE:

Nej. Jag ställde honom inför ett val: antingen försvinner han frivilligt och för alltid ur det offentliga livet, eller anmäler jag honom för hans överordnade.

vries:

Aha! Det är således en underordnad . . .

Grubblar.Jag ber om ursäkt: alla har vi någon överordnad myndighet.

vries:

Till och med ministrarna, menar ni. Säg ut, Montgomerie, och slingra er inte bakom fraser.

pineroeo:

Vad svarade mannen på er proposition?

MONTGOMERIE:

Att han inte kunde godkänna den. vries:

Tror jag, det!

MONTGOMERIE:

Han påstod att frågan ställer sig annorlunda för honom, det vill säga att han av många skäl inte vill avstå från sin politiska karriär, och att han i vidrigt fall måste — ja, måste begå självmord.Det borde han ha börjat med, jag menar det borde han ha gjort strax efter det vidriga fallet med fängelset.

pinerolo:

Käre Vries, vi skall inte vara så snabba med vår dom. Det här är tydligen en allvarlig sak. Till Montgomerie: Hur gick det sedan?

MONTGOMERIE;

Jag gav honom ett dygns betänketid, och den tiden går ut i afton.

pinerolo:

Ni känner det som ett stort ansvar och vill inte bära det ensam. Jag förstår er.

vries:

Jag, däremot, begriper inte hur man kan tveka i ett fall som det här.

MONTGOMERIE:

Jag har inte heller tvekat — åtminstone gjorde jag det inte från början. Men det har senare kommit till en alldeles ny omständig-het, en faktor som egentligen står fullkomligt på sidan om saken, men som jag av vissa skäl inte helt kan negligera —

vries:

Nu vädrar jag en kvinna! Den här gången misstar jag mig inte.

montgomerie:

Nej, herr ministern har rätt. En kvinna har vädjat till mig och bett mig skona mannen i fråga.

pinerolo:

Är det hans hustru, hans mor eller hans älskarinna?

montgomerie:

Ingendera delen, om inte det sista. Sådant vet man ju aldrig. Hur som helst, det är en särdeles sympatisk och aktningsvärd dam. Vries: grubblande miu. Att hon fortfarande hyser varma känslor för vederbörande är mig visserligen ofattligt, men hennes sorg har gjort ett visst intryck på mig, och det är den egentliga orsaken till att jag nu vågar ta herrarnas tid i anspråk.Det var hon som satt här inne för en stund sedan! Men vem var det... Jag tyckte hon såg bekant ut. ..

MONTGOMERIE besvärad, men mycket hovsamt:

När och var hon vände sig till mig måste väl anses vara från saklig synpunkt betydelselöst . . .

pineroeo:

Självfallet, men liur kom det sig att hon över huvud taget sökte upp er?

vries:

Falskspelaren hade naturligtvis skickat henne.

PINEROLO:

Det är också min tro.

MONTGOMERIE:

Hon bestred på det bestämdaste att hon var skickad av någon.pinerolo:

Ack, en förälskad kvinna, vad betyder en nödlögn för henne. I den punkten kan vi inte fästa avseende vid hennes utsago. Det hände mig en gång i Haag, år 1902, nej 1903, att jag blev utsatt för en liknande —

VRIES

hastigt avbrytande:

Hon var skickad av tukthushjonet, och det tycker jag sannerligen rågar måttet.

MONTGOMERIE:

I sanningens intresse måste jag säga att omständigheterna vid vårt samtal var sådana, att damen i fråga mycket väl av en ren tillfällighet kunde komma att ta upp frågan. Det är till och med min uppfattning att hon gjorde det helt oöverlagt.

vries:

En kuriös tillfällighet, det får jag säga.

Reser sig och försöker under sina vandringar av och an fä kasta en blick bland Montgomeries papper pä

skrivbordet.

MONTGOMERIE:

Ja, får jag då be herrar ministrar uttala

xi — Lyckoriddaren.sin åsikt om mitt tillvägagångssätt och ge mig ett råd.

vrees:

I ert ställe skulle jag inte ens ha gett ho nom någon betänketid.

montgomerie:

Bör jag förstå saken så att ministern yrkar på anmälan hos vederbörandes chef skap?

vries:

Javisst, på Ögonblicket. Besinnar sig. Det vill säga, bara under förutsättning att varken vår beskickning eller jag personligen kan få något obehag av historien. Det håller jag er ansvarig för, Montgomerie, glöm inte det. Egentligen borde jag få veta namnen på både herrn och damen innan jag ger er tillåtelse att ta något avgörande steg . . . Sade ni inte att damen anhöll om visum . . .

MONTGOMERIE

en h&rsm&n högdraget:

För mina uppgifters sanningsenlighet garanterar jag. Och det bör väl vara nogom en officiell undersökning skulle komma till stånd, mi pineroio. Får jag nu be herr ministern vara god och uttala sig.

pinerolo:

Det är en ful sak, en mycket ful sak, också om inget falskspel ägde rum. Men det som för mig blir det avgörande är den där karlens lumpna tilltag att skicka ut en stackars olycklig kvinna i sina ärenden. Det tycker jag är fegt och oförlåtligt.

MONTGOMERIE:

Jag ber om ursäkt, men det har inte framgått att damen var utskickad.

PINEROLO

rynkar pannan:

För mig är den sidan av saken klarare än någon annan.

vries:

Låt oss nu tänka vidare. Om ingen anmälan görs, vad blir då följden?Tja, följden blir i så fall den att mannen sitter här i lugn och ro tills han blir transporterad till någon annan post.

VREES

slagen av en aning:

Och det blir han mycket snart, om ni inte inskrider. Han får en högre post, inte sant Montgomerie?

montgomerie:

Jag beklagar, men jag känner inte till avancemangsmöjligheterna vid de övriga beskickningarna.

VRIES

ond:

Om saken lämnas därhän måste alltså herr Pinerolo och jag hädanefter misstänka samtliga medlemmar av diplomatiska kåren. Det skulle bli det mest påtagliga resultatet av er godhj ärtenhet och—förtegenhet. Men det

bleve olidligt för oss.

pinerolo:

Ja, jag är av alldeles samma mening. Under ett långt liv har jag försökt välja mittumgänge med omsorg, och det är för mig en högst motbjudande tanke att jag numera ständigt löper faran att bli bordsgranne med en straffad person. Jag ser ingen annan möjlighet än att yrka på en rensning.

vries:

Fram med den skyldige, och så — ä la lanterne! Men det ä r väl inte en människa som kan ge oss ett svinhugg, Montgomerie? montgomerie:

Det yttre ansvaret bär jag gärna då jag nu har fått mitt samvete fredat.

VRIES

lågt:

Pinerolo, ni är mitt vittne. montgomerie:

För att sammanfatta resultatet: får jag då anse att herrarna understöder mitt ursprungliga handlingssätt?

PINEROEO

reser sig, klappar Montgomerie p& axeln:

Det får ni, herr Montgomerie. Ni har påett berömligt sätt tillvaratagit kårens värdighet, och vi är er alla tack skyldiga både för er vaksamhet och för er diskretion.

montgomerie:

Anmälan bör alltså göras omedelbart, ifall vederbörande vägrar att försvinna i tysthet?

pinerolo:

Ja, omedelbart. Helst redan i dag, om det är möjligt.

montgomerie:

Så vitt jag vet finns det inget hinder. pineroeo:

Det är bra. skakar P& »¡g. Hu, det är som att ha ohyra i kläderna, den här historien. Man kan inte nog hastigt bli av med sådant. Men nu skall jag gå.

VRIES

försjunken i tankar, plötsligt:

Tror ni han skjuter sig?Jag tror det inte, men damen i fråga gjorde det nog.

pineroeo:

Å, kvinnorna, deras fantasi skenar av med dem. Det smäller nog inte ett skott var gång någon hotar — lyckligtvis, kan vi ju säga.

vries:

Men en liten möjlighet finns där ändå. livligt. Ska vi hålla vad? Tio — nej, vi ska säga fem mot ett på att han inte skjuter sig. Vem vågar —

PINEROEO

avbryter ogillande:

Min käre Vries, ni har ibland sådana besynnerliga idéer. — Farväl, mina herrar.

Ridå.Fjärde akten

Vardagsrum hos Gerda Bruun. Väl ombonat, mjuka möbler, diskreta färger. Till vänster dörr (sovrum) samt öppen spis med en brasa som nyss brunnit ner; i fonden dörr till tamburen. Till höger fönster med nerfällda gardiner. Flygel och gammal sekretär, lågt serveringsbord med teservis. Sparsam belysning frän en stålampa.

I förgrunden stä Irbcn och Gerda. Ett automobilhorn tutar otåligt utanför

gerda:

Nu måste du gå. Chauffören blir otålig, bäst det är far han sin väg. Och klockan i matsalen har redan slagit sju.

irben:

Den går ju förut, sade du för en stund sedan.

gerda:

Ja, men inte s å mycket.Jag tror inte minuterna spelar någon roll numera.

GERDA:

Man skall aldrig låta människor vänta, allra minst om det kan inverka — om det kan betyda mycket —

irben:

Tror du verkligen det har någon betydelse om jag är punktligt på mitt rum eller inte? Att någonting över huvud taget inverkar på Montgomerie?

Gerda:

Det är jag övertygad om. Han är redan påverkad. Jag säger det ännu en gång: han gav mig nästan ett löfte när vi skildes.

irben:

Misstar du dig inte?

gerda:

Nej. Nej. Hans tonfall, hans sätt, alltsammans blev så annorlunda. I sådana saker kan vi kvinnor lita på vår intuition. Hanstretade emot, men så gav han efter i sitt innersta. Du ser ju att jag är alldeles lugn.

irben:

Ja, du är lugn, och det tackar jag dig för. Det — och allt det andra.

GERDA

hastigt:

Tror d u att det var skadligt? Är du ond på mig för att jag talade med Montgomerie?

irben:

Ond? Nej, varför skulle jag vara det. Du ville det bästa, och det är alltid en mening i det som sker — både det som sker efter vår vilja och det som går emot den.

Bilhornet hörs Anyo.

GERDA.*

Nu måste du fara. Om en halv timme är du tillbaka här.

irben:

Det — det tror jag knappast.Nåja, kanske inte så snart, men senast om en timme. Längre kan det inte räcka, det är

ju inte många ord som behöver sägas numera.

irben:

Nej, nu börjar orden förlora sin betydelse. Adjö, Gerda. Kysser henne på pannan.

gerda:

Jag säger inte adjö, vi ses ju igen om en stund. Fsijer honom ut i tamburen. Kanske telefonerar du till mig när allt är klart. I varje fall måste du ta bil på återvägen, glöm

inte det. . . Dörren sluter sig bakom dem.

Gerda in. GAr tankspridd och oroligt av och an, rör om i glöden, såtter sig vid sekretären och börjar korrigera ett skolhäfte. Tröttnar strax, går till flygeln, spelar några takter, låter händerna sjunka. Det ringer i tamburen.

GERDA

mumlar halvhögt:

Vem kan det vara, den här tiden . . .

i tamburen.EMILIE WIESES röst:

Kommer jag olägligt, kära Gerda, så säg bara ifrån.

GERDAS röst

tveksamt:

Nej, för all del, kära tant, det passar mycket bra.

EMILIE WEESE

in, följd av Oerda. Ser sig omkring, gftr fram till spisen:

Ett sådant ruskigt väder vi har fått. Det blåser snöslagg ända in i själen på en. Men här är det varmt och skönt. Får jag sitta i den här stolen?

gerda:

Naturligtvis, det är ju din gamla plats. På sådana traditioner skall man hålla, tycker jag.

EMILIE WIESE sätter sig:

Det är alltid en sådan frid hos dig, Gerda. Den som en gång har varit här, längtar hit igen.GERDA

sätter sig bredvid henne

Det vill jag hoppas, för hit får bara de komma som jag tycker mycket om. Vill du ha en kopp te?

emilie wiese:

Om det inte är för mycket besvär.

GERDA

sysselsatt med teservisen:

Det är så likt dig, tant Emilie.

EMILIE wiese:

Vad då?

gerda:

Du ser av kopparna att någon har varit här, och du frågar ingenting.

emilie wiese:

Människorna frågar så onödigt mycket. Tids nog får man veta saker, om det är meningen att man skall få veta dem.Du s k a 11 få veta det, tant Emilie. Du skall till och med få se, och det är väl förmer än att liöra.

emieie wiese:

Någon kommer alltså tillbaka? gerda:

Ja, men det dröjer en god stund. Sitt du lugnt, tant Emilie, du förstår nog sedan när

det är tid för dig att bryta Upp. Klappar hennes

hand. Du förstår ju allt.

EMILIE WIESE:

Å, att förstå, det är väl det minsta. Och när den förmågan är allt vad man har i behåll av ett långt liv, så kan man inte säga att det var mycket bevänt med det livet. Gerda gar min att vilja avbryta. Nej nej, du skall ingenting säga, jag vet det bäst själv. En gång födas och cn gång dö, däremellan — bara tomt, bara onödig, bara till överlopps. En gammal fröken som alla ser över axeln och många skrattar åt.Men käraste tant!

EMILIE wiese:

Jo jo, jag ser det och förstår det. Och de har ju rätt, de som ser mig över axeln och de som skrattar åt mig. Varför skall sådana människor som jag finnas till? Varför skall vi få föda och kläder och en vacker begravning? Vi gör ju ingen nytta, vi gör ingen människa glad, inte ens oss själva.

gerda:

Mig har du gjort mycken glädje, och många andra människor också.

EMILIE wiese:

Vad har jag gjort för er? Ingenting! Det är jag som skall tacka er, och inte tvärtom; ni har tåligt hört på och tagit emot när det blivit för trångt i bröstet på mig.

gerda:

Säg inte trångt, säg varmt.EMILIE WIESE:

Än sen. Nej, Gerda, e n god sak har den nya tiden fört med sig, och det är att människor som jag framdeles blir mer eller mindre omöjliga. Vi dör ut, vi sysslolösa gamla nuckor, och det är en verklig välsignelse.

GERDA reser sig:

Nej, nu behöver du sannerligen en kopp starkt te att pigga upp dig med. Ursäkta mig ett ögonblick, jag måste gå efter en kopp åt dig, min Ester har fått ledigt för hela kvällen. Uti fonden. Emilie wiese reser sig, går till sekretären och betraktar uppmärksamt n&gra porträtt.

GERDA

iii l fonden med kopp o. s. v., serverar teet; frågar skyggt, utan att se upp:

Är det pappas porträtt du ser på, tant Emilie?

EMILIE WIESE: Ja, det är det.Har inte ni två en gång stått varandra mycket nära?

EMILIE wiese:

Det trodde jag du visste, Gerda. gerda:

Ja, på ett sätt har jag ju vetat det. Någon berättade det för mig, en gång för länge sedan. Men jag fick aldrig höra något närmare, och numera talar ingen om det.

EMILIE wiese:

Nej, numera talar ingen om det, och det är jag mycket glad över. Det som är borta skall vara riktigt borta, en gång för alla.

Paus. De s&tta sig pft siua förra platser.

GERDA!

Det var ju mycket nära att bli en stor förändring, inte sant? Att pappa skulle skilja sig och ni två —EMILIE WIESE:

Nära? Åjo, en tid var det visst det. Man drömmer så mycket.

gEEda:

Och varför blev det inte av?

EMILIE weese:

Det var ju så omöjligt på många sätt. Det gällde en hård kamp, och jag vågade inte.

GERDA

lågt:

Då har jag gissat rätt.

emilie wiese:

Jag var så mycket äldre än han — hur skulle det ha sett ut några år senare? Han i sin allra bästa ålder, vacker och full av livslust, och bredvid honom jag, en halvgammal kvinna, snart en gammal kvinna ... Nej nej, det var nog bäst som skedde.

gerda:

Det där var ett dåligt skäl, tant Emilie. Det kan inte ha varit avgörande.Mycket annat stod också emellan oss. Din mor --------- Tystnar.

gerda:

Mamma höll på sitt med alla medel, var det inte så?

EMILIE wiese:

Din mor fick attacker och lade sig sjuk så snart det blev fråga om — om det andra. Det hade varit hjärtlöst och omänskligt att driva det igenom. Hon hade knappast kunnat bära det.

gerda:

Men du — du bar.

EMILIE wiese:

Jag? Vad hade jag för en rätt att ställa upp mot hennes? Hon var hans hustru, hon hade dig och Betsy —Javisst. Hon hade oss, och du hade inte — mod.

EMILIE wiese:

Vi hade mod och tro — en tid. Din far skulle visst ha orkat föra det igenom, hur svårt det än ställde sig för honom, men jag — jag höll inte ut. Det var en sådan förfärlig tid. Ser du, för tretti år sedan var skilsmässa någonting helt annat än nu. Folk såg på mig som på en fallen kvinna. Mina syskon blev som från vettet och hotade mig med både timliga och eviga straff. Anonyma brev fick jag, du anar inte vad där stod för smutsiga och vidriga saker —

gerda:

Från mammas släkt —

EMILIE wiese:

Anonyma brev vet man ingenting säkert om, Gerda. Man gissar och man tror, mendet har man egentligen ingen rätt till. De är anonyma, de är folkets röst och det allmännas dom.

gerda:

Och för den böjde du dig.

emilie wiese:

För den, och för allt det andra. Det kom en dag då jag inte längre härdade ut. Jag skrev ett brev — ett kort litet brev, tre rader utom underskriften — och så reste jag utomlands. Fem år levde jag kappsäcks-liv i Schweiz och Italien; så tröttnade jag och kom hem igen. Och det var visst en lagom tid jag hade mätt ut, för när jag då kom, var allting lyckligen överståndet. Allt var glömt eller åtminstone försonat, till och med jag fick förlåtelse av alla dem som jag så grovt hade förolämpat. Kort därpå föddes Hans och allt var frid och lycka, som det hade varit innan jag — innan jag---------

Måste avbryta.GERDA

smeker sakta hennes hand

EMILIE WIESE

behärskar sig:

Och med åren lärde jag ju mig att se lugnt och förnuftigt på sakerna. Din mor blev småningom mycket vänlig mot mig, hon bjöd mig till sig. Jag minns så väl den första gången, det väckte nog ett visst uppseende, förhållandena var så små, alla människor kände varann på den tiden och höll reda på varandras förehavanden ... ändå värre än nu, när det händer så mycket i världen, . . Alla berömde din mor för hennes ädelmod och frisinthet, och man var mycket nyfiken på hur jag skulle bära mig åt. Men det gick över förväntan bra, varken jag eller någon annan ställde till skandal, och efter den första inbjudningen följde många andra. Senare blev jag så tilltagsen att jag rentav började komma objuden, först sällan och med litet hjärtklappning, sedan allt oftare, tills jag blev en sådan därhustomte i ditt hem, som du så väl kan minnas, Gerda.

gerda:

Kära tant, vad du har betytt för mig — Du är den enda kvinna jag någonsin har bytt ett allvarligt ord med. Kvinnor i allmänhet, jag vet inte ... Jag har ingenting att säga dem och de har aldrig tyckt om mig.

EMILIE wiese:

Ja, Gerda, nu vet du det enda som finns att veta om mitt liv. Det var ingenting mer, bara tomt före och nästan lika tomt efteråt. Men jag har i alla fall det goda samvetet och vissheten att jag handlade rätt.

GERDA

eftersinnande:

Att du handlade rätt. ..

EMILIE WIESE

lutar sig fram:

Ja, att jag gjorde vad som var förnuftigast och till allas bästa. Tror du inte det, Gerda?GERDA reser »ig:

Nej, tant Emilie, det tror jag inte.

EMILIE wiese:

Vad är det du säger!

gerda:

Man måste tro — och man måste våga.

EMILIE wiese:

Nej nej, Gerda, så får du inte säga. gerda:

Jo, jag har rätt att säga det, därför att jag själv har tvekat, helt nyss, men nu känner jag det mycket starkt: man måste tro och man måste våga. Du gjorde orätt, tant Emilie, och i ditt innersta vet du det mycket väl. Motsäg mig inte, det är bara på dagen och ute bland människorna, bland alla de likgiltiga och främmande människorna, du inbillar dig att du handlade rätt.När du ligger sömnlös om nätterna, som du så ofta gör, då ser alltsammans annorlunda ut, då ångrar du bittert, och ditt goda samvete och människornas högaktning och lugnet och friden är inte värda så mycket som så!

EMILIE WIESE snyftar till :

Hur kan du, Gerda!

GERDA

kommer till besinning:

Å, förlåt mig, käraste tant Emilie, styn-

dar till henne, reser upp henne och tar henne i sina armar.

Det var inte min mening, jag gick och tänkte högt och glömde dig . .. Det gör mig så förfärligt ont att jag var så tanklös . . .

EMILIE WIESE

sakta:

Det är som du säger, Gerda. Jag skulle ha trott, jag s k u 11 e ha vågat. Än sen om hela världen hade föraktat mig, än sen om vi hade fått det fattigt och svårt, eller om jag hade blivit gammal före honom och hanhade glömt mig för andra — en gång skulle jag i alla fall ha ägt honom och dig och kanske egna barn för hela livet. . .

GERDA

smeker henne, åter halvt frånvarande.

EMILIE WIESE:

Och vet du vad jag tror mer — jag tror att det hade varit lyckan inte bara för mig, utan också för honom. Han var så alldeles annorlunda då, så glad och så full av levnadsmod som du sällan ser en människa. Han var outtröttlig i sitt arbete, och allting lyckades för honom. Nu ... du vet själv, han är aldrig riktigt glad, och han har visst inte bara framgångar numera. Det är som om han ständigt tänkte på någonting annat. Du skall inte missförstå mig, jag är inte så barnslig och inbilsk att jag tror det är mig han tänker på, det har han längesen upphört att göra. Men någonting gick sönder för honom, och sitt riktiga spår fick han aldrig rätt på mera. Ibland tror jag att jaggjorde honom en vida större orätt än den jag besparade din mor den gången jag drog mig tillbaka.

GERDA

knappt hörbart:

Jag skall tro och jag skall våga. EMILIE WIESE

betraktar henne ömt och uppmärksamt:

Har du ett svårt val framför dig, Gerda?

gerda:

Jag har haft mera orsak att tveka än du, men nu vill jag binda mig så, att det inte finns någon återväg för mig. När han nu kommer, så skall han stanna hos mig. Sedan följer jag honom vart det än bär.

EMILIE WIESE:

Ja, Gerda, ja. Du gör nog rätt, och det låg kanske en mening i att jag kom hit just i dag.

gerda:

Det var en lycka att du kom, tant Emilie.Du har hjälpt mig att vänta och att fatta det sista beslutet.

En klocka sl&r Atta bakom scenen.

GERDA rycker till:

Å herregud, är det möjligt att klockan redan är åtta! Jag förstår inte . . . Henne, återhållna oro bryter Iram: Förlåt mig, tant Emi-

lie, jag måste försöka telefonera ... Går mot

dörren till vänster. Det ringer pä dörren i tamburen.

emiue wiese:

Det ringde på dörren.

GERDA strAlar upp:

Äntligen ... ut i fonden, strax därpA in Åtföljd av I.euwen.

LEUWEN

i uniformspäls, med mössan i hand:

Godafton, tant Emilie. Hälsningar från Betsy och Hans, de sitter där nere i bilen. Jo, kära Gerda, jag kommer för att tala förnuft med dig. Du måste absolut följa med på festen i kväll.GERDA

nervöst:

Men jag har ju redan sagt att jag inte kan. Jag har inte tid. Fyrti elevers stil-skrivningshäften att gå igenom, och handarbeten dessutom. Det är omöjligt för mig att hinna.

leuwen:

Den där förbaskade skolan! Vad hade du också där att göra, Gerda? När man ser ut som du skall man vara glad och ge tusan i annat folks ungar.

GERDA

häftigt:

Och sina egna med, som Betsy, eller hur?

LEUWEN

spärrar häpen upp ögonen:

Men vad går åt dig, Gerda, du är ju som bortbytt i dag. Och just när jag ville ta dig med på någonting riktigt roligt. Det är min sista permissionskväll, och här skola många ben sönderslås, som Hans brukar säga. Det blir säkert en förstklassig bahia där borta påEsplanade, fin cabaret och vackra dekorationer. Vi tänker äta tidig supé i Japanska rummet, på det viset kommer man i god stämning redan från början.

gerda:

Du ser väl att jag inte kan följa med. Jag är varken klädd eller kammad.

leuwen:

Asch, kammad! Tar henne vänskapligt under armen. Du klär om dig och kommer lite senare. Bestäm ett klockslag, så ser jag till att bilen avhämtar dig.

GERDA

obehärskat:

Nej! Nej! Hur många gånger skall man behöva upprepa samma sak för att ni skall förstå en!

LEUWEN släpper hennes arm:

Jaså, ja i så fall, förlåt att jag kom och störde. Adjö med dig, gud vet när vi ses härnäst. Adjö, tant Emilie.Mycket nöje. Och hälsa Betsy. leuwen:

Tack. Ut i fonden.

GERDA

låter honom gå utan att följa honom:

Det är upprörande att en kvinna som Betsy skall få ha barn. Hon fördrar inte att vara i deras sällskap mer än tio minuter på sin höjd, så blir hon otålig och kör ut dem i barnkammaren eller i köket eller vart som helst. Ibland tror jag hon rentav hatar dem. Och ändå har hon fått dem nästan till skänks: inte en dag var hon sjuk, knappt en timme behövde hon lida för deras skull.

emilie wiese:

Det är så mycket som är svårt att förstå och svårt att förlika sig med. Tystnad. Gerda gAr rolöst av och an. Säg Gerda, vågar jag be dig om en stor tjänst? Eller rättare sagt en gåva.GERDA från varande:

Så gärna. Säg bara vad det är. emilie wiese:

Du har flere vackra porträtt av din far. Vill du ge mig ett av dem, det äldsta? Det är från den tiden.

gerda:

Det vill jag visst. Hämtar porträttet trän sekretären. Du kan ta det med dig nu genast.

\

EMILIE WIESE

tar varsamt emot porträttet:

Ser du, jag har en gång ägt en likadan bild av honom, men jag förstörde den. Ja, det var inte i bitterhet, det var bara därför att den bilden då var farlig för mig att äga. Nu gör det nog ingenting.

Det ringer på dörren i tamburen.

gerda:

Nu! Skyndar ut i fonden, strax därpi in med ett brev

i handen. FebHn. Det var bara en hotellpojke ... Var har jag lagt mina pengar ...Jaså där • . . Tar några slantar ur sin väska, ut i tamburen. sedan långsamt in med blicken fäst på kuvertets utanskrift. River så med en häftig rörelse upp kuvertet; några vissna blommor falla ut. Hon stirrar på blommorna, som en efter en glida mellan hennes fingrar och falla till golvet,

EMILIE WIESE:

I Jesu namn, Gerda, vad stod det i brevet?

gerda:

Ingenting. Det var bara några döda violer.

Ridå.Femte akten.

Hôtel Esplanades hall. Förgrunden är genom ett halv-cirkelformigt, högt mahognyskrank avskild fr&n den egentliga hallen. Bred öppning i skrankets mitt, pä båda sidor skulpturverk, bladvfixtgrupper, sittplatser och låga orientaliska bord. Till vfinster tfinker man sig entrén och kapprummet, till höger uppgången till festsalen. I fonden bred trappa till resanderummen.

Lokalen badar i elektriskt ljus. Festklådda damer och herrar komma i små grupper och försvinna till höger under prat och skratt.

Betsy, i baltoalett, står vid skrankets öppning och pysslar med en solfjfider, Montgomerie, i frack, kommer långsamt ner för trappan i fonden. Han år mycket nervös, men bemödar sig att verka alldaglig.

BETSY

viukar glatt:

Godafton, herr Montgomerie. Kom vackert fram och säg en komplimang.MONTGOMERIE

kysser hennes hand :

Godafton, grevinnan. Vacker som en dag.

betsy:

Fy, så platt. Många dagar är fula, till exempel den här. Det har ju plötsligt blivit ett riktigt hund väder.

MONTGOMERIE:

Det betyder bara att våren är i ankommande.

betsy:

Sätt er nu här ett tag medan jag väntar på min man och de andra. De sätta sig tm vänster. Ja, våren är i ankommande, men jag hör till de avgående tågen, jag.

MONTGOMERIE:

Seså, skall ni resa? Det var skada.

BETSY

kränkt:

Men det vet ni ju, herr Montgomerie.Jag har ju sagt er att min mans permission är slut i morgon.

MONTGOMERIE:

Javisst ja. Förlåt att jag var så tankspridd.

betsy:

Vad är det för ett sätt att vara tankspridd den sista kvällen ni och jag träffas. Vet ni vad, det tycker jag är riktigt sårande för mig. Vänder honom ryggen. Ni är aVskyvärd, herr Montgomerie. Där fick ni höra ett sanningens ord.

MONTGOMERIE

försöker med dålig framgång anslå en flirtande ton:

Jag lovar bot och bättring. Men då måste nådens solsken lysa på mig igen.

BETSY

vfinder halvt på huvudet:

Den sista kvällen måste alla människor vara snälla mot mig och göra mig till viljes.MONTGOMERIE

intresselöst:

Den sista kvällen—varför skall det absolut vara den sista?

betsy:

Jaa, jag har ju nog så smått funderat på att stanna några dagar längre än min man, men —

MONTGOMERIE:

Men vad?

BETSY

vänder sig häftigt mot honom :

När ingen ber mig om det.

MONTGOMERIE lamt:

Jag ber er om det. Jag hoppas att ni stanftar.

betsy:

Det där kom inte från hjärtat. Nej, mera övertygelse skall det vara, eller också inte alls.

MONTGOMERIE;

Men jag bedyrar —Tyst, för nu kommer min man och de andra, jag känner rösterna, stiger uPP. Au revoir, herr Montgomerie, jag hoppas ni hittar vägen till vårt bord under kvällens lopp

MONTGOMERIE:

All rCVOir. Hälsar på Lcuwen och några damer och herrar i hans sällskap, vilka därpå gå ut till höger, jämte Betsy. Montgomerie väntar tills de hunnit utom synhåll, ger ett tecken åt vänster och ropar dämpat: Herr Scliubill!

ÖVERPORTIERN

grånad i tjänsten, småslug och maguifik på samma gång, in från vänster:

legationssekreteraren önskar?

MONTGOMERIE

drar sig mot förgrunden, vinkar åt Portiern att följa efter:

Var god och kom hit ett tag, det är någonting jag ville fråga er. DämPat. Jo, jag ville höra närmare detaljer om självmordet.

PORTIERN med största förvåning:

Självmordet? Jag har inte hört talas om något självmord.MONTGOMERIE

otAligt:

Seså, prata inga dumheter, ni måste ju känna till doktor Irbens självmord.

PORTIERN slAr sig för pannan:

Förlåt mig, jag är alldeles konfys i kväll. Legationssekreteraren hör ju till de invigda, det ena brevet var ju till er.

MONTGOMERIE!

Ja ja, men jag skulle önska närmare upplysningar.

PORTIERN med djupt beklagande:

Doktor Irben var visst en god vän till legationssekreteraren?

MONTGOMERIE:

En god vän? Nej, det är ett stort misstag. Jag kände honom helt obetydligt.

PORTIERN

antar en ogillande uppsyn:

Jaså, jag tänkte bara att de där sista bre-ven ... Ja, kan man tänka sig en sådan skandal! Och just i dag, när vi har den stora festen. Vi försöker hålla saken hemlig, så gott det går. Om festpubliken får reda på den här obehagliga historien, så kan det hända att många förlorar sitt goda humör, och det inverkar naturligtvis oförmånligt på resultatet. Det är ju en välgörenhetsfest, som herr Montgomerie vet. De stackars landsflyktiga väntar sig mycket av den.

MONTGOMERIE:

Och hotellet sedan. Men säg mig, när var det som herr Irben — vid vilket klockslag?

portiern:

För ett par timmar sen.

MONTGOMERIE:

Blev det genast upptäckt?

portiern:

Javisst. Det var det tråkiga att det hördes. Ett skarpt skott. Lyckligtvis var det inte många resande på rummen justdå, det var ju middagstid. Betjäningen där uppe flög omkring som yra höns. Så kom det läkare och polis och allt det där, till och med en tidningsmurvel var här för en stund sedan, men den högg jag så han aldrig mera kacklar, om jag så får säga. Såna här saker borde egentligen inte få göras på ett förstklassigt hotell med internationell kundkrets, det är min tanke om doktor Irbens tilltag, herr Montgomerie.

MONTGOMERIE:

Å, det kan ju hända var som helst och när som helst. Vem rår för att en annan människa plötsligt blir förryckt och gör någonting — någonting absurt, någonting oerhört och meningslöst, inte sant. Sådana saker tilltror man ju inte en ung människa som man ser frisk och levande framför sig.

portiern:

Nej, det är verkligen sant, sällan ser man det på dem innan det smäller. Många misstänker man onödigtvis, medan de, somsedan gör det, ofta kan se så oskyldiga ut som små lamm. Ja, i förtroende sagt har jag ju många gånger förr under min karriär varit med om sådant här. I fjol var det till exempel en schweizare —

MONTGOMERIE

avbryter:

Jag har litet bråttom just nu. Men hur var det, hur gick det för övrigt till — vad har vidare kommit i dagen om herr Irben?

portiern:

Polisen har nog minsann förhört både den ena och den andra — det var med nätt nöd vi fick i väg dem innan publiken började strömma till. Mycket litet tycks de ha fått reda på. Den enda som egentligen kunde säga någonting var vår telefonfröken.

MONTGOMERIE:

Så. Och vad hade hon lagt märke till? portiern:

Hon övertog vakten precis klockan sju,och någon minut därefter ringde en herre på och bad att få tala med doktor Irben. För resten tyckte hon att rösten liknade — Tystnar

med en forskande blick p& Montgomcrle. Nåja, det bleV

ett mycket kort samtal. En stund senare ringde en annan herre på och ville också tala med doktor Irben. Flickan kände igen hans röst, det var ministern vid herr Irbens legation, han har ju ringt hit så många gånger, ända sen herr Irben tog in här, och om man har lite sinne för det, lär man sig snart känna igen folks röster. Alltnog, ministern bad att få tala med doktorn, och flickan förenade. Genom felkoppling kom hon sedan att lyssna — att höra menar jag, att höra vad som sades, bara en del, men hon är ju mycket språkkunnig och allt det där, så hon begrep att ministern var mycket upprörd, a r g sa hon till och med, och fordrade att doktor Irben ögonblickligen skulle infinna sig hemma hos honom. Jaha, herr minister, jag förstår, var det enda doktor Irben svarade. Så ringde de av.Och så gick han, eller hur?

portiern:

Nej, det är just det märkvärdiga att han aldrig gick. Tio minuter senare ringde han på städerskan, gav henne två brev och bad henne lägga det ena på ert bord, herr Montgomerie. Det andra skulle skickas med ett bud, så snart någon bara blev ledig. Det var till en d a m. Tystnar med viktig min.

MONTGOMERIE

ointresserat:

Jaså.

PORTIERN

citer att förgäves ha vånlat på uppmuntran:

Vem damen var är naturligtvis en hemlighet, men —

MONTGOMERIE:

Men vad?

portiern:

Men till legationssekreteraren kan jag säga det i största förtroende, viskar ivrigt i Mont-

gonienes öra.Jaså.

PORTIERN

besviken över hans likgiltighet:

Pojken, som gick med brevet, säger att det innehöll någonting mjukt som inte kunde vara papper.

MONTGOMERIE:

Såå.

portiern:

Men vad det faktiskt var, det hade han inte lyckats komma under fund med.

MONTGOMERIE

med avsmak:

Så.

PORTIERN nyfiket:

Sitt eget brev har väl legationssekreteraren fått och läst?

MONTGOMERIE:

Jag fann det på mitt bord när jag kom hem för att klä om mig Ja, tack herr Schubin, nu var det visst ingenting mer. Jo, ensak. Ligger han — är han kvar där uppe i sitt rum?

PORTIERN

viskar:

Nej, gudskelov fick vi ut honom ganska obemärkt. En bakväg.

Montgomerie nickar kort, ämnar gä ät höger.

EN PICCOLO visar sig i skrankets öppning:

Här är en dam som vill tala med portiern.

portiern:

Genast, det står väl inte på livet. Piccoion

försvinner till vänster. Portiern vänder sig till Montgomerie, inställsamt och drickspenniuglystet. Är det illgCIltillg

vidare jag kan stå till tjänst med?

MONTGOMERIE:

Nej tack. Går mot höger, men mötes av Oerda.

GERDA

rycker till dä hou varseblir Montgomerie. Samlar sig mödosamt:

Herr Montgomerie ... Ja, i så fall, kanske jag får tala med er i stället?MONTGOMERIE pinsamt berörd, mycket formellt:

Naturligtvis, madame, om det kan vara till någon nytta.

GERDA till Portiern:

Förlåt besväret, då var det ingenting. PORTIERN

betraktar henue närgånget, bugar sig, ut till vänster. GERDA!

kommer fram ; talar behärskat och distinkt, men med tonlös stämma:

Doktor Irben är död, inte sant? MONTGOMERIE:

Jo, han är död.

GERDA:

Och på — på vilket sätt?

MONTGOMERIE:

Han sköt sig, för ett par timmar sedan. GERDA:

Jaså. Vet man någonting mer? Fanns där några brev eller andra upplysningar?MONTGOMERIE

undvikaude:

Jag känner inte närmare till saken, jag var ute i staden när det hände. Portiern hade nog varit lämpligare . .. Men två brev lär det ha funnits.

gerda:

Det ena var till mig. Och det andra?

MONTGOMERIE:

Till mig.

gerda:

Så. Paus. Har ni kvar det brevet, herr Montgomerie?

MONTGOMERIE:

Nej, jag rev sönder det för en stund sedan.

gerda:

Det brände er, inte sant?

MONTGOMERIE:

Nej, det är en vana hos mig att förstöra privatbrev. Jag är ingen samlare och jag är inte sentimental.Sentimental — nej. Kort tystnad. Vill ni säga mig vad det stod i brevet till er?

MONTGOMERIE

efter n&gou tvekan:

Det lydde så här: »Herr Montgomerie,

härmed ber jag att få ge er en upplysning, som kan ha intresse för er i er dubbla egenskap av amatörpsykolog och hasardspelande gentleman. Vi spelade inte falskt den gången i München. Banken vinner automatiskt i längden 1:0) på grund av zéro, 2:0) genom att insatserna äro begränsade uppåt, och 3:0) för att banken inte har några nerver. — Det ligger mig om hjärtat att ni inte skall betrakta mig som falskspelare, så löjlig är människan. Dr Stefan Irben.»

gerda:

Var det ingenting mer?

MONTGOMERIE:

Ingenting.

gerda:

Ni kan det utantill.Det var ju så kort.

gerda:

Javisst. — Tror ni nu på hans ord?

MONTGOMERIE:

Det gör jag. Obetingat.

gerda:

Men nöjd är ni väl i alla fall, nu när ni har fått er vilja fram?

MONTGOMERIE:

Jag har handlat fullkomligt korrekt, det är allt vad jag kan säga.

gerda:

Och ert löfte till mig?

MONTGOMERIE:

Det höll jag. Men hedersdomstolen, eller vad ni vill kalla mina rådgivare, yrkade bestämt på anmälan.

gerda:

Så. Och när ni nu satt där till doms så korrekta i all er självhärlighet, tog ni påallvar med den möjligheten att det skulle sluta så här?

MONTGOMERIE:

Den eventualiteten diskuterades, men — men man trodde inte mycket på den.

gerda:

Ni misstog er på honom, herr Montgomerie. Han var inte sådan ni trodde. Medger ni det?

MONTGOMERIE:

På sätt och vis, ja.

gerda:

Ni är festklädd ser jag, jag skall inte uppehålla er längre. Men jag önskar att jag alltid visste när ni går en gata fram, så jag aldrig behövde möta er. Ert ansikte vill jag inte mera se, förstår ni det. Hjälp mig i den punkten så vitt det på er beror.

MONTGOMERIE

bugar sig.

gerda:

Vet ni var jag kan få — få se honom?Nej. Han är redan bortförd. gerda:

Gott. Jag skall söka tills jag finner.

MONTGOMERIE

ämnar gå, men hejdar sig. Talar l>, med uppriktig värme:

Förlåt mig, fru Bruun, jag har naturligtvis ingen rätt, men det gör mig så gränslöst ont om er. Ni borde inte söka tills ni finner, som ni säger, ni borde inte gräva ner er i en hopplös oeh meningslös sorg. Gör som ni tänkte, res ut till andra länder, förströ er bland nya människor oeh jaga bort de svarta tankarna. Jag vet att ni redan förr har haft mycket att gå igenom, nu borde ni skona er själv.

gerda:

En meningslös sorg? Varför skulle just sorgen vara meningslös? Och varför skall just sorgen förströs och förjagas med vilka tarvliga medel som helst? Det är fegt och dumt i mina ögon. Kanske en rätt sorg en gång kan bli en stor gåva.För er skull hoppas jag det, madame. Farväl, ut tm höger.

Gerda bereder sig att gå, men möter Leuwen, som hastigt kommer in fråu höger,

leuwen:

Nej, ser man på! Det var en god idé av dig att komma och överraska oss. Jag skall bara hämta Betsys boa. Får jag ta hand om din päls?

gerda:

Nej tack, jag är inte här för att överraska er. Jag skall gå igen.

LEUWEN häpen:

Vad vill det här säga? Är någonting på tok?

gerda:

Ingenting som bör störa välgörenhets-glädjen. Adjö, Erik.

leuwen:

Men hur skall jag kunna förklara för deandra att du var här, och att jag lät dig gå, och —

gerda:

Du behöver ju inte nämna om att du såg mig. Gå du åt ditt håll, jag går åt mitt. ut

till vänster.

Ridå.